

[Chr. Thomsen.]

på nuværende tidspunkt; dertil er der endnu ikke indhøstet erfaringer nok. Landbrugsministeren har dog overfor udvalget erklæret sig villig til at optage loven til revision på et tidligere tidspunkt end nævnt i lovforslaget, hvis dette skønnes nødvendigt.

Udvalget indstiller enstemmigt lovforslaget til vedtagelse uændret.

Indenrigsministeren (Carl Petersen): Da landbrugsministeren er forhindret i at være tilstede i salen, skal jeg på hans vegne takke for arbejdet i udvalget og for den betænkning, der er afgivet.

Karlskov Jensen: Vi har efter afslutningen af udvalgsbehandlingen af dette lovforslag modtaget en skrivelse fra Grosserer-Societetet med opfordring til endnu en gang at se på spørgsmålet om tidspunktet for lovens revision. Jeg mener, at udvalget mellem anden og tredje behandling bør drøfte dette spørgsmål.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Arnth Jensen): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod organisationstvang [af Erik Eriksen, Aksel Møller m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 1427, fremsættelsen i tidenden sp. 2798).

Sagen sattes til forhandling.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Det forslag til folketingsbeslutning, der her er fremsat af medlemmer af venstre og det konservative folkeparti vedrørende organi-

sationsforholdene for personer ansat i stat og kommune, er et ganske kortfattet og summarisk forslag, idet man simpelthen opfordrer regeringen til ad lovgivningens vej at skaffe sikkerhed for, at de i stat og kommune ansatte personer ikke, som det hedder, „udsættes for organisationstvang“. Der gives ingen nærmere vejledning. Man får ikke at vide, hvilke arter af foreninger og sammenslutninger der sigtes til; udtrykket „organisationstvang“ er ikke nærmere karakteriseret, ej heller gøres noget forsøg på at præcisere, hvad det vil sige at blive udsat for organisationstvang. Lige så lidt sondrer man mellem forskellige former for offentlig ansættelse, f. eks. tjenestemandsansættelse kontra løs ansættelse; man sondrer ikke mellem offentlige virksomheder og arbejdssteder, der jo kan være af højst forskellig karakter — tænk blot på forskellen mellem f. eks. universitetet og orlogsværftet.

De ærede forslagsstillere vil måske mene, at sådanne sondringer og nærmere definitioner, som jeg her har efterlyst, kun er juridisk pindehuggeri, som ikke behøves, idet det jo er ganske klart, hvad der sigtes til, og man vil her, som den ærede ordfører for forslagsstillerne, hr. Poul Sørensen, gjorde det i sin fremsættelse, henvide til den såkaldte Aarhussag, hvor en løst ansat funktionær ved Aarhus kommune er blevet afskediget.

Af den fremstilling af hele den komplicerede retstilstand på dette vanskelige område, som jeg skal give i det følgende, tror jeg imidlertid det vil fremgå, at forholdene ikke er så enkle, som forslagsstillerne synes at tro.

Et forsvarligt lovforslag lod sig overhovedet næppe udarbejde på grundlag af det forslag til folketingsbeslutning, der her er fremsat. En ganske anderledes udførlig vejledning for et eventuelt lovforslags principper og hensigter ville være nødvendig. Det rimeligste ville derfor efter min mening have været, om de ærede forslagsstillere selv havde udarbejdet lovforslag. Måske er de meget tilbage herfor netop udfra en forståelse af, hvor vanskeligt det ville være. En lang række forvaltningsretlige og arbejdsretlige problemer måtte først undersøges og klares op. Min første bemærkning må derfor blive at fraråde en vedtagelse af det foreliggende forslag til folketingsbeslut-

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

ning, før sådanne undersøgelser har fundet sted.

Lad mig imidlertid efter disse indledende bemærkninger gå over til en foreløbig redegørelse for de komplicerede retstilstande på dette område. Jeg tror, at man efter at have hørt denne beskrivelse vil give mig ret i, at nærmere undersøgelser vil være nødvendige, og at denne summariske vedtagelse, der her er stillet forslag om, er utilstrækkelig til at løse problemerne.

Jeg skal begynde med en redegørelse for forholdene for personer, der er ansat i statens tjeneste. Bagefter skal jeg komme til forholdene for de i kommunerne ansatte. Indenfor begge områder må der nøje sondres mellem tjenestemænd og løst ansatte.

For statens tjenestemænd — og til den gruppe hører langt de fleste, nemlig ca. $\frac{2}{3}$ af de af staten beskæftigede — gælder det, at deres lønnings- og ansættelsesvilkår er nærmere fastsat i tjenestemandsløven, og i denne lov findes ingen bestemmelser om, at der kan pålægges tjenestemænd pligt til at være medlem af deres tjenestemandsgenerationsorganisation. For de løst ansatte under staten er der heller ingen lovregler, der fastsætter organisationspligt.

Udviklingen har imidlertid ført med sig, at staten efterhånden har påtaget sig en række opgaver, der efter arbejdets karakter ganske svarer til de opgaver, som visse private virksomheder udfører. Det har under disse omstændigheder været naturligt, at staten som arbejdsgiver for de løst ansattes vedkommende har afsluttet lønaftaler efter de hovedsynspunkter, der er rådende for tilsvarende arbejdsområder i det private erhvervsliv, hvor såvel den faste voldgiftsret som de almindelige domstole har anset kollektive overenskomster med organisationsbestemmelser som lovlige. Under forudsætning af, at et flertal af de beskæftigede står tilsluttet vedkommende faglige organisation, der repræsenterer faget, har staten derfor ikke afvist fremsatte ønsker om oprettelse af kollektive overenskomster, og staten har da også en meget lang række overenskomster løbende; jeg tror, at staten for tiden har over 100 overenskomster.

I en lang række af disse kollektive overenskomster findes der organisationsbestemmelser; efter de fleste af overenskomsterne

er der en pligt til fortrinsvis, efter andre til udelukkende at antage eller beskæftige medlemmer af en bestemt arbejdsløshedskasse. De af staten indgåede overenskomster pålægger derimod normalt ikke de ansatte forpligtelse til at være medlem af en fagforening; der findes dog et par undtagelser herfra, som imidlertid kun omfatter et fåtal af arbejdere.

Når staten har indgået overenskomster med organisationsbestemmelser med hensyn til medlemsskab af arbejdsløshedskasserne, er dette naturligt, for såvidt som staten i høj grad må være interesseret i denne sociale forsikring. Denne interesse i arbejdsløshedsforsikringen har det høje ting da også givet udtryk for gennem vedtagelse af 2 love, som jeg skal omtale. Jeg kan således henvise til § 10 i lov nr. 169 af 30. marts 1946 om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse, hvor det er bestemt, at der ved beskæftigelsesarbejder under iøvrigt lige vilkår fortrinsvis skal beskæftiges personer, der er medlemmer af de respektive fags arbejdsløshedskasser; endvidere kan jeg nævne, at det i § 4, stk. 5, i loven om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring er fastsat, at der ved anvisning af ledige pladser, når der findes flere lige kvalificerede arbejdssøgende, fortrinsvis skal anvises plads til medlemmer af anerkendte arbejdsløshedskasser.

Regeringen har derfor også hidtil været af den opfattelse, at staten måtte være berettiget til at indgå kollektive overenskomster med organisationsbestemmelser.

Når det til støtte for den modsatte opfattelse har været anført, at offentlige stillinger skal være tilgængelige for enhver, og at bestemmelser om pligtigt medlemsskab af en arbejdsløshedskasse på grund af den nære forbindelse mellem arbejdsløshedskasserne og fagforbundene, der ikke blot varetager faglige, men, som det siges, også partipolitiske formål, vil være en partipolitisk favorisering, vil jeg bemærke, at optagelsen i en anerkendt arbejdsløshedskasse ikke kan nægtes nogen, når han opfylder visse i loven nærmere angivne betingelser.

Det er altså ikke kun en lukket kreds, der kan blive medlem af arbejdsløshedskasserne, enhver arbejder vil normalt kunne blive det. Endvidere har arbejdsløshedskas-

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

sernes forhold gennem mange år været reguleret ved lov, og deres virksomhed reguleres af en statsmyndighed, nemlig arbejdsdirektoratet.

I denne forbindelse kan jeg også henvise til, at arbejdsløshedskassernes indtægt og formue ifølge loven skal holdes strengt afsondret fra andre foreningers midler og hverken som lån eller gave må tilflyde andre foreninger eller anvendes i andet uvedkommende øjemed. Denne bestemmelse respekteres i praksis og bliver endda meget strengt påset af arbejdsdirektoratet. Direktoratet har således statueret, at der ikke af en arbejdsløshedskasse må ydes bidrag til noget så neutralt som til Socialpolitisk Forening. En arbejdsløshedskasse ønskede at anvende en del af sine midler som tilskud til bestridelse af udgifterne ved optagelse af en propagandafilm for vedkommende forbund, men også dette blev afvist som noget, arbejdsløhedskassen ikke var berettiget til. Jeg nævner disse ting for at understrege, hvilken meget streng kontrol der er med arbejdsløhedskasserne, og hvorledes arbejdsløshedskassernes virksomhed og anvendelsen af deres midler holdes på et strengt neutralt grundlag.

Spørgsmålet om lovligheden af, at staten indgår kollektive overenskomster med organisationsbestemmelser — hvadenten det så drejer sig om overenskomster, og det gør det jo i de fleste tilfælde, der kun fastsætter pligtigt medlemskab af en arbejdsløshedskasse, eller om pligten går det skridt videre, som der kun er tale om i meget, meget få tilfælde: at udstrække pligten til medlemskab af fagforeningen — henhører under domstolenes afgørelse.

Såvidt det kan ses ved at gennemgå dommene, har dette spørgsmål ikke hidtil været forelagt domstolene. Ganske vist har man nu henvist til en dom afsagt af Højesteret i 1932 i en sag, hvor der var rejst spørgsmål om lovligheden af en organisationsbestemmelse, der var optaget i en kommunal vedtægt. Når jeg nævner denne sag her, uanset at jeg foreløbig kun har beskæftiget mig med statens organisationsbestemmelser og ikke med kommunernes, er det, dels fordi man tidligere i det høje ting, nemlig under den debat, der udspandt sig her i oktober måned sidste år under drøftelsen af H. og K.-

overenskomsten, har henvist til denne dom, dels fordi den dom, der her er tale om, er den mest principielle afgørelse, man hidtil har haft i spørgsmål af denne karakter.

Jeg skal ganske kort redegøre for dommen. Sagen drejede sig om en vedtagelse i Esbjerg byråd om, at entreprenører, der arbejdede for kommunen, skulle forpligte sig til — som det hed —

„udelukkende at benytte arbejdere, der er medlemmer af de respektive fagforeninger“.

Bestemmelsen, som den her er citeret, synes at være rettet mod medlemmer af Kristeligt dansk Fællesforbund for Arbejdere og Arbejdsgivere. Byrådet erklærede under sagen, at bestemmelsen ikke var begrundet i ønsket om, at kommunen skulle varetage organisationsmæssige interesser, men alene i ønsket om at sikre roen på arbejdspladserne. Vestre Landsret fandt bestemmelsen ulovlig i forhold til fællesforbundet, idet byrådet ikke af de anførte grunde var berettiget til — som det hed i dommen —

„på forhånd at udelukke medlemmer af fællesforbundet, der tilstræber et fuldtud lovligt formål, fra beskæftigelse ved kommunalt arbejde“.

Det siges videre i dommen, at byrådet

„efter almindelige retsgrundsætninger [måtte] være pligtig at forvalte kommunale anliggender under ligeligt hensyn til alle borgere, og at byrådet derfor var uberettiget til at hindre bestemte kredse af personer, fordi de tilhører en bestemt organisation, i at udøve de rettigheder, der normalt ville tilkomme dem“.

Denne dom stadfæstedes af Højesteret.

Om bestemmelsen — den organisationsbestemmelse i overenskomsten, der var tale om — var ulovlig i forhold til andre end sagsøgeren, d. v. s. Kristeligt dansk Fællesforbund, tager dommen ikke stilling til. Såvidt jeg har kunnet se, foreligger der ikke senere tilsvarende afgørelser.

Så vidt vedrørende de af staten ansatte.

Med hensyn til pligten til at være medlem af vedkommende faglige organisation for de af kommunerne ansatte må der ligeledes sondres mellem tjenestemænd og løst ansatte.

Hvad først de kommunale tjenestemænd angår, er det i købstadkommunalloven og landkommunalloven fastsat, at bestemmel-

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

serne om henholdsvis købstadkommunale og amtskommunale tjenestemænds antal, ansættelse, afskedigelse, lønnings- og pensionsvilkår og forretninger træffes i særlige lønnings- og pensionsvedtægter, der stadfæstes af indenrigsministeriet. Det må herefter antages, at det ikke kan pålægges kommunale tjenestemænd at være medlem af en faglig organisation, medmindre der i vedkommende kommunale vedtægt findes en udtrykkelig bestemmelse herom. Sådanne udtrykkelige bestemmelser er imidlertid ikke hidtil stadfæstet af indenrigsministeriet.

I denne forbindelse vil jeg gerne kort omtale en dom, som Østre Landsret har afsagt i 1952. Byrådet i Vordingborg havde afsluttet en overenskomst med Dansk Arbejdsmands Forbund, hvorefter arbejdere, der antages, skal være medlemmer af arbejdsmændenes fagforening og arbejdsløshedskasse. En tjenestemand ansat gasværksarbejder nægtede imidlertid at indmelde sig i forbundet, hvorefter byrådet afskedigede ham. Ved landsrettens dom kendtes denne afskedigelse ugyldig under hensyn til, at der ikke i den af indenrigsministeriet stadfæstede vedtægt var optaget nogen organisationsgodkendelse. En tilsvarende sag blev ganske analogt afgjort ved en dom, afsagt af Østre Landsret samme år i en sag fra Næstved.

For de af kommunerne løst ansatte personer har det gennem længere tid været almindeligt, at kommunerne har afsluttet kollektive overenskomster, hvori der formentlig i de fleste tilfælde har været indeholdt organisationsbestemmelser; men overenskomster af denne art har normalt ikke været forelagt indenrigsministeriet, hvis tilsynspligt ikke omfatter det løst ansatte, men kun det tjenestemandsansatte personale.

På tilsvarende måde som for de af staten indgåede overenskomster hører også for kommunernes vedkommende spørgsmålet om lovligheden af organisationsbestemmelser under domstolenes afgørelse, og jeg kan om dette spørgsmål i det store og hele henviser til de betragtninger, jeg allerede har anført, for så vidt angår de under staten ansatte.

Jeg skal herefter vende mig til de udtalel-

ser, man kan finde i den juridiske litteratur, og som giver udtryk for, hvad man fra forskellig side indenfor den juridiske videnskab mener om det problem, der er til drøftelse her. Spørgsmålet har adskillige gange været berørt i den juridiske videnskabelige litteratur, og som det vil fremgå af de ganske korte referater, jeg skal tillade mig at give af, hvad der er blevet sagt, vil man finde, at meningerne indenfor den juridiske videnskab har været meget stærkt delte.

Professor Poul Andersen har således forfægtet det synspunkt, at organisationsbestemmelserne i overenskomster, der indgås af stat og kommune, er ulovlige, hvadenten det drejer sig om tjenestemænd eller løst ansatte, og hvis jeg har forstået det rigtigt, gælder dette efter hans opfattelse såvel overenskomster om pligtigt medlemsskab af en arbejdsløshedskasse som overenskomster af en fagforening om medlemsskab i de ganske få tilfælde, hvori de findes.

Professor Illum — professoren i arbejdsret — beskæftiger sig, så vidt ses, ikke meget med eksklusivbestemmelser i relation til stat og kommune, men væsentligst med sådanne bestemmelser indenfor private områder; her synes han i det store og hele at anse dem for lovlige. Illum anfører dog i „Den kollektive arbejdsret“, at aftaler af den heromhandlede art, hvorved en kommune ved alle arbejder systematisk udelukker visse arbejdergrupper, vil kunne blive ulovlige.

I en artikel i købstadforeningens tidskrift 1941—42 har nuværende afdelingschef Ulrik Andersen behandlet problemet, og hans konklusion er den, at der ifølge retspraksis er anerkendt så vidtgående rettigheder med hensyn til optagelse i fagforeninger, at det i hvert fald næppe kan hævdes, at organisationstvangsbestemmelser hindrer nogen lønarbejder i at opnå kommunal beskæftigelse.

Endelig har hovedrevisor Engmann med ingeniøroverenskomsten som baggrund — den overenskomst, som også i en tidligere debat har været berørt her i det høje ting — gjort hele spørgsmålet om organisations tvang i kommunerne til genstand for en fornyet undersøgelse i købstadforeningens tidskrift 1952—53. Efter hans opfattelse lader det sig for de i kommunerne løst ansatte næppe fastholde, at det ubetinget

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

skulle være ulovligt at pålægge dem organisationspligt; for de kommunalt ansatte tjenestemænd mener han heller ikke, at man på forhånd kan sige, at det er ulovligt at pålægge kommunernes tjenestemænd organisationspligt, alene fordi en sådan pligt ikke kan pålægges statens tjenestemænd. Engmann nævner også fagforeningernes påståede politiske karakter, men vil dog mene, at man nu må lægge stigende vægt på deres samfundsvigtige opgaver med hensyn til lønfastsættelse og arbejdsløshedsforsikring.

Jeg har her refereret de forskellige vurderinger, der er fremsat; jeg ønsker ikke at gøre noget af disse af den juridiske viden-skab fremsatte synspunkter til mit, men har fundet det rigtigst at referere dem.

Stillet overfor alle de mange tvivlsspørgsmål, hele denne sag rejser, ville det naturligste efter min mening være, at man lod retsudviklingen afgøre, om den af staten og kommunerne fulgte praksis med hensyn til organisationsbestemmelser er lovlig eller ikke lovlig. Hvis man ikke vil følge denne naturlige fremgangsmåde, men derimod ønsker — som de ærede forslagsstillere — at regulere hele dette område ved lov, måtte en sådan lovgivning, såvidt jeg kan se, blive meget vidtgående. Man måtte således ikke blot i selve loven klart afgrænse kredsen af de personer, bestemmelsen skal omfatte, men man måtte formentlig herudover klart tage stilling til, hvilke arter af tvang der ikke må anvendes; nægtelse af ansættelse er een form for tvang, trusel om afsked en anden, og endelig er der over en bredere og nuanceret skala påvirkning af nærmere angiven art fra medarbejdere eller disses organisationer. Hvis man ikke medtager påvirkninger fra medarbejdere, f. eks. i form af en kold skulder, eller hvad det nu kan være, vil der efter min mening aldrig kunne blive tale om den sikkerhed, de ærede forslagsstillere ønsker. Forholdet vil jo stort set, sådan som udviklingen har været, næsten altid være det, at et flertal af de ansatte står tilsluttet en organisation, og under disse omstændigheder er det dog vel et spørgsmål, om man ikke må indrømme et sådant flertal i hvert fald en vis frihed til at søge at påvirke deres arbejdskammerater, der ikke står tilsluttet organisationen, til at melde sig ind i denne. Hvis der ikke er en

sådan frihed til at agitere, har hele retten til organisation ikke nogen praktisk mening.

Efter regeringens opfattelse vil en lovgivning som den af de ærede forslagsstillere ønskede være i strid med den udviklede overenskomstpraksis, forsåvidt angår de løst ansatte under stat og kommune. Jeg kan her efter ikke se rettere, end at dette område er altfor uoverskueligt og forvaltningsretligt altfor vanskeligt til, at vi her under denne debat kan tage endelig stilling til det af de ærede forslagsstillere fremsatte forslag. Forslaget har, som jeg sagde det i indledningen, en så bred og almindelig form, at det efter alt, hvad jeg her har refereret, må være meget vanskeligt for regeringen at overskue, hvilken retstilstand man med det ønskede lovforslag egentlig tilsigter gennemført.

Alt taget i betragtning må regeringen være af den opfattelse, at der, forinden man tager stilling til spørgsmålet om en lovgivning imod eksklusivaftaler, bør foretages en dybtgående og saglig undersøgelse af hele dette vanskelige problem, og til en sådan undersøgelse er jeg naturligvis villig til at medvirke.

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Sørensens): Når vi, der har givet anledning til denne drøftelse, dybere set skal motivere baggrunden for den, tror jeg, det kan siges på den måde, at der ude i befolkningen stærkere og stærkere har bredt sig et ønske om at få afklaret og klaret problemet om organisationernes stilling til det, som vel kan udtrykkes med ordet organisations-tvang, den organisationstvang, som man gang på gang møder i det daglige liv. Jeg tror også, jeg har lov at påstå, at drøftelsen om den enkelte borgers personlige frihed i forholdet til det offentlige, altså stat og kommune, i stigende grad beskæftiger store dele af den danske befolkning. Denne drøftelse finder sted på forskellig måde, men ofte knytter den sig sammen med begrebet velfærdsstat, formynderstat, eller hvorledes man nu kendetegner den udvikling, som man i store kredse af befolkningen føler man er gledet ud i. Jeg tror også, jeg har lov til at sige, at i de sidste måneder har det udover landet i skrift og tale vist sig, at alle beskæftiger sig med spørgsmålet, og at langt de fleste — således må jeg bedømme det — nærmest stiller krav om, at der nu

[Poul Sørensen.]

virkelig finder en afklaring sted. Og jeg gentager, at dette altså er baggrunden for, at vi har villet lægge problemerne frem til offentlig beskuelse.

Jeg vil gerne minde det høje ting om den debat, der fandt sted her for nogle få måneder siden, en drøftelse, der klart aftegnede, hvorledes flertallet i denne sal ser på tingene. Jeg tænker selvfølgelig på H. og K.s arbejdsløshedskasseproblem i forbindelse med de dispositioner, som finansministeren havde foretaget. Jeg minder også det høje ting om, at denne sag allerede havde fundet sin afgørelse på et tidspunkt, da den slet ikke var prøvet overfor det høje ting. Inden folketinget kunne udtale sig om sagen, blev den ved et magtbud, kan jeg sige, fra den højtærede statsministers side forsåvidt taget af dagsordenen. Man erkendte, at man var i mindretal i det spørgsmål, det drejede sig om, nemlig pligten for de pågældende til at være medlem af arbejdsløsheds-kassen.

Så kom den sag frem, som har givet anledning til denne debat, Aarhussagen, hvor en funktionær i Aarhus kommune blev afskediget. Der er ingen grund til her i enkeltheder at forsøge at gennemgå sagen. Der er vel ting i den, der ikke ligger ganske afklaret endnu, men vi mødte altså sagen på den måde, at funktionæren havde opfyldt den betingelse — eller i hvert fald den moralske betingelse — som man påberåbte sig hun havde, nemlig at være medlem af arbejdsløsheds-kassen, men havde nægtet at melde sig ind i fagorganisationen. Jeg mener at have lov til at sige — i hvert fald ser jeg således på sagen — at det er artige ting, der kommer frem, når man læser den korrespondance, der har fundet sted, og ser, hvorledes fagorganisationen optrådte med en fast hånd — det tør man i sandhed sige. Der var ingen tvivl om, hvem der skulle bestemme her. Det var fagforeningen, ikke arbejdsgiveren, der i dette tilfælde var en af landets største kommuner.

Der foreligger også om denne sag oplyst så meget, føler jeg i hvert fald, at man

kan slå fast, at funktionæren havde passet sit arbejde tilfredsstillende, og fra mange funktionærer foreligger der også udtalelser om, at det arbejde, som den pågældende afdeling skulle udføre, gik roligt og støt. Men så sker der det, at fagorganisationens pres bliver så stærkt, at den pågældende rådmand i magistraten i Aarhus afskediger funktionæren. Hun er, som det udtrykkes, uegnet til at finde beskæftigelse indenfor kommunen, hvorefter hun nu altså er i den situation, som vi alle kender: i opsagt stilling med den begrundelse, jeg her kort har givet en fremstilling af.

Det ærede medlem hr. Fanger har rejst spørgsmålet her i tinget overfor kommunernes minister (sp. 2609 ff.), og jeg må erkende, at jeg fandt, at det var en interessant meningsudveksling, der dengang fandt sted, interessant ved den usikkerhed og det indpakkede svar, som den højtærede indenrigsminister gav fra tingets talerstol. Der blev stillet et tillægsspørgsmål, og det er forsåvidt dette tillægsspørgsmål, vi fører videre under denne debat: om den højtærede indenrigsminister ville imødekomme vore ønsker ved at skaffe lovhjælp for, at afskedigelser af denne art og på denne baggrund ikke i fremtiden kan finde sted. Indenrigsministeren gav et benægtende svar, og derfor er det nødvendigt, at vi nu i dag går videre med sagen og klart motiverer overfor det høje ting, hvad vi vil opnå; vi får forhåbentlig klart at vide, hvorledes den høje regering og regeringspartiet bedømmer det ønske, vi har fremsat.

Jeg tror, jeg har lov til at henlede det høje tings opmærksomhed på, at man fra adskillige sider har udtalt sig i denne sag, og jeg lægger såre megen vægt på, at en så indflydelsesrig og anerkendt person som købstadforeningens formand, borgmester Woldhardt Madsen, har udtalt sig i sagen, således som han har gjort det, og forsåvidt taget afstand fra den disposition, som fagorganisationen ved den pågældende rådmand i Aarhus har truffet overfor denne funktionær. Jeg kunne citere — det skal

[Poul Sørensen.]

Jeg forskåne det høje ting for — mange udtalelser, mange artikler fra pressen, hvor de samme synspunkter har været gjort gældende. Hvis det, der er sket i Aarhus, kunne passere uomtalt, kunne man vist med nogen ret spørge: Hvem bliver den næste, og hvor hurtigt vil det gå, inden man takket være handels- og kontormedhjælpernes organisation kunne fjerne en række medborgere fra stillinger i kommunerne og måske også indenfor staten?

Jeg vil gerne slå fast, at vort synspunkt og vor hensigt i dag ikke er at fordybe os i den foreliggende lovgivning, idet jeg selvfølgelig takker for de oplysninger, den højtærede minister har stillet til rådighed for tinget, og derfor vil det heller ikke være min opgave at gå ind på den højtærede ministers redegørelse.

Det var et historisk tilbageblik og vel i og for sig en status over den bestående lovgivning, men da vi altså har erfaring for fra tidligere drøftelser og også fra pressens omtale af denne sag, at der hersker tvivl og usikkerhed med hensyn til den lovgivning, der består, er det altså vor hensigt i dag at påbegynde et arbejde for at skabe en lovgivning, som hindrer, at misgreb — og således må vi karakterisere det — af den art, jeg her har omtalt, kan finde sted i fremtiden. Det er vor hensigt, således som vi også fik lejlighed til det ved forhandlingen om H. og K.-overenskomsten for nogle måneder siden, at få klargjort, hvorledes tingets flertal stiller sig til denne sag.

Jeg vil gerne understrege, at den højtærede minister selvfølgelig har fuldstændig ret i, at det er en sag, som kan komme til at volde vanskeligheder forskellige steder. Der er sikkert mangt og meget, man skal igennem, inden man får skabt den fuldtud rigtige lovgivning, som skal kunne forhindre sådanne ting; det må vi se i øjnene. Deri tror jeg den højtærede minister har ret, og derfor har vi også valgt denne fremgangsmåde, hvorved vi mener at kunne drage nytte af hele administrationens viden og indsigt på disse felter.

Vi ønsker at få gennemført en lovgivning, der har en sådan form, at der ikke ved almindelige administrative bestemmelser eller beslutninger kan gøres forskel på bor-

gernes adgang til arbejde i statens og kommunens tjeneste under hensyntagen til, om de er medlemmer af en forening eller ikke. Når det er målet, må man selvfølgelig ophæve almindeligt gældende administrative bestemmelser, der har et indhold, som strider herimod. Det er, sagt i få ord, det, vi vil nå frem til, og vi føler, at vi har en meget stor del af befolkningen bag os i det ønske, det krav, kan jeg sige, som vi ved denne debat har rejst.

Denne såkaldte Aarhussag er selvfølgelig anledningen til, at vi har draget spørgsmålet frem, men jeg vil gerne fremhæve, at den lovgivning, som vi håber bliver udgangen af vort arbejde, naturligvis ikke skal være en lovgivning, som ene tager sigte på handels- og kontormedhjælpernes fagforening, selvfølgelig ikke, ej heller på fagforeninger i al almindelighed. Forekommer der i det samfund, som vi administrativt har bygget op, lignende forhold andre steder, er vi naturligvis ganske klar over, at så må man også der skaffe sig midler til, at der kan sættes ind ud fra de synspunkter, jeg her har givet udtryk for.

Jeg vil gerne, inden jeg slutter, sige et par ord om det problem, som atter træder frem for det høje ting ved dispositionerne i Aarhus, hvor arbejdsløsheds-kassen og fagforeningen, tør man sige, har arbejdet nøje hånd i hånd. Administrationen af arbejdsløsheds-kasserne er et spørgsmål, som atter må beskæftige det høje ting. Vi har tidligere udtrykt vor misfornøjelse med det misbrug, som den fælles administration, der her i landet er bygget op mellem de faglige organisationer med deres specielle arbejdsområder og arbejdsløsheds-kasserne med deres strengt neutrale område, kan give anledning til. Jeg har tidligere gjort det høje ting bekendt med, at jeg gennem mange år har kunnet se den betydning, det administrative fællesskab har haft. Jeg skal ikke nægte, at som udviklingen har forment sig, har jeg måttet ændre anskuelse, og jeg ved, at mange af mine venner har haft de samme problemer.

Det er ikke et spørgsmål, der skal ordnes i forbindelse med denne sag — det ligger jo ganske klart, hvad det er, vi her sigter på, håber jeg — men jeg vil gerne understrege, at samarbejdet i Aarhus mellem fagorganisationen og arbejdsløsheds-kassen atter har

[Poul Sørensen.]

påkaldt vor interesse for, at man nu snart får skilt disse to områder administrativt, så at den neutrale arbejdsledeskasse med dens goder — og det er en nødvendighed for vort samfund at opretholde den — kommer til at stå alene og ikke indfiltreres i tildragelser som dem, vi her har været vidne til.

Jeg vil atter understrege, at vor hensigt ikke er at diskutere — for det mener vi ikke vi får noget ud af — hvorvidt man efter denne eller hin bestemmelse i bestående love kan hindre overgreb og misgreb af den art, som her har fundet sted, men det er vor hensigt at skabe en lovgivning, som klart og tydeligt siger, hvorledes individets ret er i vort samfund, og hvorledes organisationernes magtbeføjelser overfor individet skal tilrettelægges.

Carl P. Jensen: Det forekommer mig, at den opmærksomhed, man fra venstres og konservatives side viser handels- og kontorfunktionærernes organisation, efterhånden virker lidt anmassende, ikke mindst på baggrund af, at man ganske savner et tilsvarende initiativ, når det gælder organisationsproblemet indenfor andre samfundsgrupper. Når det i det foreliggende forslag til beslutning hedder, at man skal skaffe sikkerhed for, at de i stat og kommune ansatte personer ikke udsættes for organisationstvang, forstår jeg meget vel dette ordvalg. Disse ord er sikkert valgt med megen omhu, fordi man herved mener, at man har sikret sig, at man udelukkende skal tale om dette problem, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, og ikke noget andet. Det er denne affattelse, forslagsstillerne har givet forslaget, fordi man gerne vil begrænse hele problemet til dette område og ikke komme ind på andre organisationsområder, som er hellige og ukrænkelige. Vi er helt opmærksomme på, at her står udtrykket „personer“ i realiteten for „handels- og kontorfunktionærer“. Vi forstår meget vel, at den ærede ordfører for forslagsstillerne (Poul Sørensen) siger, at man iøvrigt ikke ønsker at diskutere problemet, men bare vil lægge det frem her på tingets bord.

Når jeg siger, at det går på handels- og kontorfunktionærerne alene, så gør jeg

det, fordi det stort set er den eneste lønmodtagergruppe, der endnu ikke har nået den organisationsprocent, der ville have gjort det foreliggende spørgsmål ganske overflødigt. Det, jeg her siger, er ikke en formodning, der står for egen regning; det fremgår klart af den skriftlige fremsættelse, men også af det spørgsmål, det ærede medlem hr. Fanger stillede her i det høje ting den 8. februar. Adressen er som sagt ganske klar. Det eneste, man har i tankerne, er, som det også er blevet nævnt gentagne gange af det ærede medlem hr. Poul Sørensen, handels- og kontorfunktionærerne, nærmere betegnet den ængstelse, man nærer, fordi man skønner, at denne organisation efterhånden har fået overbevist en betydelig del af denne funktionærgruppe om, at det er den, der varetager deres interesser bedst, og at denne gruppe lønmodtagere ikke kan nære tillid til noget som helst andet.

Jeg vil gerne have lov til at gøre et par korrigerende bemærkninger til de udtalelser, som det ærede medlem hr. Fanger fremsatte i spørgetiden den 8. februar. Det ærede medlem citerede her et brev fra handels- og kontorfunktionærernes stedlige afdeling i Aarhus, som det fremgår af sp. 2609. Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger om dette brev. Jeg vil for en ordens skyld understrege, at jeg ikke har haft den opfattelse, at det ærede medlem hr. Fanger bevidst undlod at angive datoen for denne skrivelse, men havde det ærede medlem gjort dette — og det er vistnok en almindelig regel, at det bør man gøre — ville det formentlig have klaret begreberne lidt. Derfor vil jeg gerne have lov til at råde bod på denne forglemmelse. Det brev, der blev citeret, var dateret den 29. september 1955, men den, der nu senere læser folketingets forhandlinger fra den 8. februar, kan få den opfattelse, at den famøse opsigelse i Aarhus fandt sted i umiddelbar tilslutning til dette brev. Af den rede-gørelse, H. og K. har udsendt i sagen, fremgår det imidlertid, at fru Hansen, der havde været beskæftiget ved Aarhus kommune fra den 15. april 1955, ikke reagerede på dette brev, der som nævnt var fremsendt den 29. september, før man nåede den 31. oktober, d. v. s. mere end en måned efter, og først med dette brev af 31. oktober

[Carl P. Jensen.]

begærede hun sig optaget i arbejdsløsheds-kassen. Jeg vil gerne understrege, at fra den 29. september og til dato havde man intet foretaget sig overfor fru Hansen fra H. og K.s side. Den reaktion, der er opstået, kommer ikke fra H. og K., men fra det øvrige personale, der er beskæftiget på hospitalet. Det fremgår af en erklæring, der er udsendt af fællesrepræsentationen for samtlige ansatte, for hospitalets tillidsmænd, for hospitalets arbejdere, for de ansatte håndværkere, for alt laboratoriepersonale og fra hospitalets kvindelige arbejdere under Husligt Arbejderforbund. Man giver her udtryk for, at der er opstået en uro på arbejdspladsen, der kan medføre de og de konsekvenser. Det er denne reaktion, rådmand Christian Nielsen bliver stillet overfor; det er den, der i forbindelse med hans bestræbelser for at få ro på arbejdspladsen er årsag til, at opsigelsen finder sted; det har forbundet intet som helst at gøre med. Det er en spontan reaktion, og jeg vil gerne her i al stilfærdighed sige, at hvis man ikke kender spontane følelser, der opstår i forbindelse med sammenhold og solidaritet, kan man bare gå lidt tilbage i historien, ja, man behøver ikke at gå længere end til landbrugsstrejken i fjor.

Jeg tror, at der er et af de ærede medlemmer, der har lagt navn til rejsningen af denne sag, der kan huske noget om, at landbrugsorganisationerne dengang takkede deres medlemmer for den solidaritet, de havde udvist under landbrugsstrejken; og da man i denne takkeudsendelse ikke tog afstand fra de landbrugere, der gik så vidt i deres spontane følelse, at de hældte de leveringsvillige landbrugeres mælk i grøften, må jeg gå ud fra, at man også indenfor landbrugskredse accepterer den særlige form for spontane følelser, der opstår i forbindelse med solidaritet. Men måske er der forskel, alt efter hvem det drejer sig om.

I det hele taget må man undres, når man ser, hvilke navne der står bag dette forslag til beslutning. Jeg har stillet mig selv det spørgsmål, om det er den højere moral og selvransagelse, der ligger til grund for forslaget, om det alene kan være den episode i Aarhus; kan den virkelig være en saglig motivering for at gøre det høje ting ulejlig med en debat om orga-

nisationstvang? For at der ikke skal være nogen tvivl, vil jeg gerne understrege, at lige så vel som ifølge et gammelt ord lov er lov, og lov skal holdes, således er også en overenskomst en overenskomst, og den skal også holdes. Der ligger mig en almindelig respekt i blodet for den slags.

Jeg kunne bedre have forstået, om de ædle følelser, som forslagsstillerne nu lægger for dagen, var fremkommet i det høje ting for nogle måneder siden, da Den almindelige danske Lægeforening krævede en overenskomst overholdt på Færøerne. Såvidt jeg husker, gav såvel venstre som konservative i denne sag klart udtryk for, at de mente, at regeringen her burde vise fasthed. Det forekommer mig tilmed, at man gav sit mishag tilkende, fordi man mente, at regeringen havde tøvet i denne sag.

Hvad var realiteterne da dengang? Hvis bare een af de ærede ordførere, der kommer efter mig, kan antyde, hvori forskellen på Aarhussagen og den såkaldte Klaksvigsag skal søges, vil jeg være mere end taknemlig. Jeg har prøvet at vurdere hver især af disse to sager, men må tilstå, at jeg ikke kan finde nogen forskel; derfor spørger jeg — og måske spørger jeg mere naivt, end det kan tillades, når man er medlem af det høje ting: Hvor langt har man tænkt sig at begrebet ansatte personer skal række? Det vil jeg meget gerne have lidt at vide om. Skal forslaget også omfatte skolelærere, altså personalet ved både statslige og kommunale skoler? Skal det også omfatte ingeniører i stat og kommune? Skal det omfatte de tandlæger ved skolevæsenet, der gennem snart et helt år har boykottet skoletandplejen til ubodelig skade for tusinder af børn i den skolepligtige alder? For ikke at tale om læger, sygeplejersker og andre ansatte ved de mange kommunale og statslige sygehuse og offentlige institutioner. Jeg kunne nævne flere grupper, og jeg kunne godt tænke mig et svar. Samtidig vil jeg spørge, om man tror, at man helt kan se bort fra, hvad sådanne grupper mener om dette forslag. Jeg vil gerne fra venstres og konservativ side høre, om de også har taget de grupper, jeg her har nævnt, i betragtning, eller om forslaget kun skal gælde den gruppe lønmodtagere, jeg har den ære at repræsentere som tillidsmand i dansk fagbevægelse.

[Carl P. Jensen.]

Jeg bemærkede nok ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Poul Sørensen's noget tågede bemærkning om, at det ikke alene var handels- og kontor-medhjælperne, man havde tænkt på; man gik videre. Men hvor vidt? Forhåbentlig får jeg et svar, og jeg skal gerne for ligesom at forenkle det stillede spørgsmål på forhånd erklære, at såfremt de ærede ordførere ikke kommer nærmere ind på dette spørgsmål, er jeg parat til at opfatte det som udtryk for, at man ikke har tænkt, at et lovforslag i den anførte retning skulle omfatte f. eks. lærerpersonale, tandlæger, læger o. s. v., men alene tage sigte på de mere almindelige lønarbejdere. Der er nemlig for mig ingen tvivl om, at ikke mindst den gruppe medborgere, som jeg vel nok tør kalde dem, er vældig interesseret i det svar, der her måtte blive givet. Der er for mig ingen tvivl om, at jeg med dette spørgsmål måske leder forslagsstillernes oprindelige tanke lidt på vildspor, for der kan efter hele den forhåndsomtale, denne sag har fået, ikke være ringeste tvivl om, hvad hensigten er. Jeg gentager, at den eneste adresse, forslaget har, er Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, og man tager episoden i Aarhus som udgangspunkt trods det, det kun er en episode og ikke noget som helst andet.

Jeg vil gerne minde om, at der her i landet findes ikke mindre end ca. 70 fagforbund med 3 600 fagforeninger, hvoraf handels- og kontorfunktionærerne alene tegner sig for de 121. Der findes indenfor de organisationer, som er tilsluttet De samvirkende Fagforbund, nærvæd 700 000 medlemmer. På baggrund af denne kendsgerning vil jeg gerne spørge, om det er en almindelig opfattelse, at disse talstærke organisationer har øvet nogen form for organisationstvang. Jeg vil give svaret med nogle ganske få eksempler og skal tilmed tage dem fra handels- og kontorfunktionærernes eget arbejdsområde.

Indenfor staten findes der, som vi tidligere har hørt i forbindelse med H. og K.-sagerne, ca. 7 000 ikke-tjenestemandsansatte funktionærer, og heraf er en fjerdedel ikke organiserede; for en ordens skyld skal jeg lige bemærke, at de heller ikke ville kunne kræves organiseret efter den organisations-

bestemmelse, der tidligere har givet anledning til en forespørgselsdebat her i tinget, fordi denne bestemmelse kun tager sigte på nyantagelser og altså ikke på de 7 000, der her er tale om. Jeg tror, jeg roligt tør sige, at arbejdet indenfor denne del af administrationen foregår ganske normalt, til trods for at hver fjerde handels- og kontormedhjælper ikke er organiseret. På landets dommer- og politikontorer er hver syvende kontorfunktionær uorganiseret og arbejder sammen med organiserede kontorfunktionærer. På centralarbejdsanvisningskontorerne er 10 pct. ikke medlemmer af forbundet, og jeg tror ikke, nogen med rette kan påstå, at der her hersker nogen form for organisationstvang, som gør en lovgivning som den nu foreslåede påkrævet; jeg tror det ikke, og derfor er organisationstvang også i denne forbindelse et slagord, der ikke har nogen realitet bag sig.

Jeg kunne nævne flere eksempler indenfor statens område og kan supplere dem med eksempler i hobetal fra de private erhverv, ligesom der naturligvis findes uorganiseret personale indenfor såvel købstad- som sognekommunernes områder. Indenfor de private erhverv kan man pege på en række områder, tilmed områder, hvor H. og K. har overenskomster. Må jeg nævne, at med Dansk Arbejdsgiverforening har man en aftale, der giver Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund ret til at få oprettet overenskomst, når bare halvdelen af personalet er organiseret. Denne organisationsprocent er naturligvis forlængst opnået for et betydeligt antal virksomheder, og den stiger støt, hvad utvivlsomt ikke mindst den aktion, man her har rettet mod forbundet, vil medvirke til. Jeg kan måske som en lille anerkendelse af det arbejde, de ærede forslagsstillere har udført i så henseende, oplyse, at forbundet har meddelt mig, at siden slutningen af oktober måned forrige år, da vi behandlede sagen vedrørende overenskomsten mellem finansministeriet og H. og K., har handels- og kontormedhjælperforbundet øget sit medlemstal med godt og vel 2 000 medlemmer, og man lægger ikke skjul på, at man venter noget tilsvarende efter denne debat.

Man har også et stort område at dyrke op. Jeg kan nævne, at man indenfor Dansk Arbejdsgiverforenings område har en over-

[Carl P. Jensen.]

enskomst med SAS, som beskæftiger rundt regnet 400 kontorfunktionærer, men heraf er 100 ikke medlemmer af Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund; d. v. s. at hver fjerde af de handels- og kontorfunktionærer, der er beskæftiget i SAS, er uorganiseret, uden at der er nogen, der har krummet et hår på deres hoved af den grund. Indenfor SAS arbejder ikke alene kontorfunktionærer, men også adskillige håndværkere og arbejdsmænd, der allerede er organiseret til 100 pct.; men ingen har som sagt fortrædiget, endsige forulempet, de ikke organiserede funktionærer, der naturligvis oppebærer den løn og det dyrtidstillæg, som H. og K. har forpligtet denne virksomhed til at betale også til de uorganiserede.

Jeg nævner disse eksempler, fordi jeg ved, at man ellers i denne debat vil hævde, at der er adskillige, der tvinges ind i Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, men som man aldrig hører noget om, fordi de bøjer sig for kravet om indmeldelse. Der er altså indenfor disse områder et betragteligt antal, som ikke er medlemmer. Mon man ikke, hvis der var sådanne tilfælde, ville høre om dem, ikke mindst fordi man — det føler jeg mig overbevist om — med lys og lygte søger efter eksempler, på grundlag af hvilke man kan angribe H. og K.? Man har sikkert sit efterretningsvæsen i orden for det tilfælde, at der skulle være nogle, og man ville sikkert være parat til at slå eventuelle episoder op til noget meget voldsomt.

Men handels- og kontorfunktionærerne behøver ikke at anvende andre metoder end dem, der kan bruges i fuldt dagslys. Det siger sig selv, at en organisation, der nu tæller mere end 72 000 medlemmer, aldrig ville kunne bestå, hvis den baserede sit medlemsskab på tvang under nogen form; gjorde den det, ville den være en kolos på lerfodder, som ingen ville være interesseret i at opretholde. Derfor er episoden fra Aarhus også den undtagelse, der bekræfter den almindelige regel om, at de få, der sætter sig udover de almindelige kollegiale forpligtelser, som ethvert anstændigt menneske føler det har, ganske uantastet kan få lov til fortsat at nyde godt af de fordele, som de respektive faglige organisa-

tioner fremskaffer. Men der er ingen, der kan forhindre organiserede arbejdere i at betegne denne gruppe af lønmodtagere med det udtryk, som netop i denne tid har skaffet et æret medlem af dette høje ting en retssag på halsen. Jeg føler mig overbevist om, at såvel lønarbejderne i de forskellige interesseorganisationer indenfor handel, industri og håndværk som arbejdsgiverne i by og på land — for ikke at tale om de herrer redaktører og bladudgivere, som i morgen skal kommentere denne sag — ser på de udenfor deres egne respektive organisationer stående kolleger på ganske tilsvarende måde, som man gør det indenfor H. og K. Ja, selv på landbrugets område vil tilslutning til en række af de bestående organisationer, ikke alene organisationerne for produktionen, men også og navnlig organisationerne for afsætning, være en selvfølgelig forudsætning; så må man selv om, om man vil kalde denne tilslutning frivillig eller ikke frivillig.

Derfor er det min opfattelse, at forsåvidt der i det hele taget kan skabes flertal for en lovgivning som den, man her tilstræber, må man anstændigvis tage et videre sigte end det, der her er lagt op til, og også end det, der i ganske fåggede vendinger er antydnet, og i så fald tror jeg, at en sådan lovgivning vil gribe mindre ind på fagbevægelsens område end på så mange andre områder.

For en ordens skyld vil jeg gerne understrege, at mit parti naturligvis ikke ønsker at medvirke til en lovgivning af denne art, og jeg skal med disse bemærkninger — idet jeg endnu en gang minder de ærede ordførere, der følger efter mig, om de spørgsmål, jeg har stillet og gerne vil have besvaret — anbefale at stemme imod det foreliggende forslag.

Henry Christensen: Som allerede fremhævet er det kun få måneder siden, folketinget sidst behandlede spørgsmålet om organisationstvang og organisationsmisbrug i forhold til de offentlige myndigheder, nemlig i forbindelse med den aftale, som den højtærede finansminister havde truffet med handels- og kontormedhjælperforbundet. Der var vel derfor grund til at vente — når finansministeren allerede dengang kunne handle på forventet misbilligelse fra

[Henry Christensen.]

flertallet i folketinget — at det ville have været retningsgivende for den høje regering, når den påny kom til at stå overfor spørgsmålet om organisationsmisbrug, endda i grovere grad end det, der kom til udtryk i forbindelse med finansministerens aftale med H. og K.

Vi har nu i dag igen hørt om det, der er sket ovre i Aarhus, og jeg skal afstå fra at knytte yderligere kommentarer til det rent faktiske forløb i Aarhus; det må forudsættes velkendt af alle medlemmer af det høje ting. Men medens der altså således under den forrige debat her i folketinget blev givet udtryk for, at man havde den opfattelse, at det var urimeligt, at staten forlangte medlemskab blot af så meget som en arbejdsløshedskasse, er forholdet i Aarhus det, at den offentlige myndighed, i dette tilfælde kommunen, har afskediget en af kommunen ansat funktionær, ikke fordi den pågældende ikke ville være medlem af arbejdsløshedskassen, men fordi hun ikke også ville være medlem af den pågældende fagforening. Det turde vel herefter i hvert fald være fastslået, at vi står overfor et endog meget stærkt eksempel på organisationstvang i forbindelse med spørgsmålet om ansættelse gennem offentlige myndigheder.

Den højtærede økonomi- og arbejdsminister gav i sin redegørelse i dag udtryk for, at der kunne være mange vanskelige spørgsmål at tage stilling til: dels spørgsmålet om, hvilken personkreds, dels spørgsmålet om, hvilken grad af tvang det måtte dreje sig om, og ministeren gav for så vidt et udmærket bidrag til de spørgsmål, der i denne forbindelse kunne rejses.

Det bør stå fast, at de personer, det måtte dreje sig om, måtte under alle omstændigheder være *alle* de persongrupper, som den højtærede minister nævnte, og det må efter min opfattelse i virkeligheden, når talen er om ansættelse i det offentlige tjeneste, dreje sig om alle de personer, der under den ene eller den anden form kan få ansættelse under vort fællesskab, i statens, i kommunens eller andre offentlige organers tjeneste.

Jeg kan i den forbindelse tilslutte mig de synspunkter, som det ærede medlem hr. Poul Sørensen også har givet udtryk for her. Det, som er mit og mit partis hovedsynspunkt i denne debat, er simpelthen dette,

at der må være adgang til at få beskæftigelse, til at få arbejde hos offentlige myndigheder uden hensyn til, om man er medlem af de og de bestemte organisationer eller ikke. Det er det, der for os er afgørende. Vi mener, at det nu må være nødvendigt at foretage sig noget for at hindre, at der så ved den ene og så ved den anden lejlighed stilles krav om sådant medlemskab for at få lov til at arbejde.

Den højtærede minister redegjorde for nogle retssager. Vi diskuterede også en del af disse under den debat, vi havde i efteråret, idet der dengang var spørgsmål ikke blot om, hvorvidt man havde handlet i strid med det, der var den rådende opfattelse i dette høje ting, men også i strid med, hvad der var ret her i landet. Det, det nu drejer sig om, er jo ikke en ministeriel afgørelse, men en anden offentlig myndigheds afgørelse. Den højtærede arbejdsminister har givet udtryk for, at der var usikkerhed med hensyn til retstilstanden, at der var tvivl imellem de retslærde om, hvorvidt retstilstanden nu var den ene eller den anden, og ministeren henviste til, at det måtte da så være rigtigt at afvente, hvordan retsafgørelsen faldt ud. Vi skulle altså vente på retsafgørelse i en hel række sager med alle de forskellige nuancer af problemet, der her kan opstå! Det er efter min mening en helt forkert opfattelse af stillingen, for her drejer det sig om noget så væsentligt som spørgsmålet om vilkårene for menneskers ret til at arbejde, og her må det naturligvis være den lovgivende magts opgave først og fremmest at fjerne retsusikkerheden, at skaffe sikkerhed for det grundlag, hvorunder mennesker skal arbejde og virke her i landet. Derfor mener jeg, at alle de argumenter, den højtærede minister anførte til støtte for, at man skulle vente og se, hvordan det hele udviklede sig — vel vidende, at dette er ensbetydende med, at en række mennesker bliver ladet i stikken, fordi de ikke har styrke til at rejse en sag, hver gang de bliver stillet overfor organisationsmisbrug — fører til det modsatte resultat af det, ministeren kom til.

Det må være folketingets, den lovgivende myndigheds, opgave nu at sikre jævne, almindelige mennesker den retsbeskyttelse, det må være at få lov til at arbejde i det offentlige tjeneste uden de indgreb, som

[Henry Christensen.]

der her har været tale om. Det forekommer mig da heller ikke, at problemet er så uoverskueligt og så vanskeligt, som den højtærede minister vil gøre det. Jeg har i virkeligheden den opfattelse, at man i det forslag til beslutning, der er fremsat, tydeligt har angivet den retsstilling, man må ønske tilstræbt på dette område. Jeg erkender naturligvis, at der er ting, som må drøftes og overvejes; men at det skulle være nogen ganske særlig og uoverkommelig opgave, kan jeg ikke anerkende. Venstre har for sit vedkommende gennem mange år givet udtryk for det synspunkt, som vi også i dag giver udtryk for.

Når det ærede medlem hr. Carl P. Jensen siger, at det er anmassende af venstre og de konservative nu at rejse denne sag her i forbindelse med H. og K.-sagen, så vil jeg gerne have lov at sige, at det forekommer mig, at udtrykket „anmassende“ i spørgsmålet om organisationstvang med større ret kunne anvendes mod andre faktorer i denne sal end mod venstre og konservative. Det er vel rigtigt, at det ikke mindst er i forbindelse med H. og K.s optræden, at problemet så ofte er opstået, af den grund at der blandt de mennesker, som har ansættelse indenfor dette område, er særlig mange, der har følt urimeligheden heraf, men det betyder naturligvis ikke, at problemet ikke også eksisterer for andre ansatte på andre felter i offentlige myndigheder, og overalt, hvor det problem opstår, gælder selvfølgelig den samme argumentation.

Jeg håber derfor, at der virkelig denne gang kan komme en afgørelse ud af den nu rejste diskussion, så at vi kan få fastlagt retstilstanden her i landet, at vi kan få fastslået, at disse organisationsmæssige misbrug ikke fremover kan trives i et så kolossalt omfang, som den højtærede minister i dag har oplyst i virkeligheden er tilfældet. Der er al god grund til, at folketinget nu får truffet en afgørelse, og at vi herved får lagt grunden til en lovgivning, der giver den retsbeskyttelse, vi har brug for.

Bertel Dahlgaard: I sin fremsættelse af det foreliggende forslag anfører den ærede ordfører for forslagsstillerne (Poul Sørensen), at baggrunden for forslaget er den meget omtalte afskedigelse af en løst ansat funk-

tionær ved Aarhus kommune. Det radikale venstre må gå ud fra, at denne afskedigelse er et brud på den allerede nu bestående retstilstand, og det er derfor også med tilfredshed, vi har erfaret, at sagen vil blive indbragt for domstolene. Det ville derfor i og for sig have være rimeligt at afvente domstolens afgørelse, forinden spørgsmålet om en ny lovgivning rejstes, men det kan jo ikke nægtes, at forskellige sider af organisationernes magtområde i det hele taget trænger til klarhed.

Det fremgår således tydeligt af det, der er kommet offentligt frem vedrørende Aarhus-sagen, at et væsentligt motiv til, at den pågældende funktionær vægrede sig ved at indtræde i fagforeningen, var, at hun derved indirekte ville blive tvunget til at yde støtte, økonomisk og på anden måde, til politiske anskuelser, som hun på afgørende punkter er modstander af.

Vi er efter min mening her ved noget centralt, så sandt som det må synes naturligt og en naturlig borgerret i et folkestyret samfund, at den enkelte ikke tvinges til at yde støtte til politiske modstandere. Der foreligger et par domsafgørelser, som den højtærede minister ikke omtalte i dag, der tangerer dette problem, men som imidlertid ikke er helt klare i principiel henseende, fordi de angår sager, hvor der forelå specielle konkrete omstændigheder, som måtte påvirke afgørelsen.

Det her nævnte spørgsmål berører iøvrigt også en sag af offentlig interesse og af videre rækkevidde, nemlig problemet om, hvorledes de politiske partier finansieres. I Norge og Sverige har der været ført omfattende diskussioner herom, både i det norske storting og i den svenske rigsdag såvel som i den norske og svenske offentlighed. Hele dette spørgsmål om organisationstvangs anvendelse overfor den enkelte til fremme af ensidige partipolitisk interesse tager det foreliggende forslag overhovedet ikke sigte på.

Jeg ville iøvrigt have foretrukket, at forslagsstillerne selv her i tinget havde forelagt et forslag til de lovændringer, som man ønsker, i stedet for i almindelige vendinger at opfordre en minister til at udarbejde det; så kunne man på et konkret grundlag have drøftet et sådant lovforslag. Den fremgangsmåde, man her har valgt, svarer

[Bertel Dahlgaard.]

til, om det radikale venstre havde fremsat forslag til beslutning om at opfordre regeringen til at udarbejde et lovforslag om en permanent voldgiftsret til behandling af arbejdsstridigheder i stedet for, som vi har gjort det, selv at fremsætte et sådant lovforslag. Det ville vel nok have været et lidt strengt forlangende til regeringen. En opposition må almindeligvis selv fremsætte sine lovforslag — jeg vil ikke sige uden undtagelse; der kan være enkle problemer, hvoren sådan opfordring til en minister kan være rimelig.

Men lad nu det være. Det afgørende for det radikale venstre må være at få klarhed og få klarlagt eventuelle misbrug af organisationsmagten i en større sammenhæng. Vi kender flere eksempler på, at foreninger og sammenslutninger, som det er af afgørende økonomisk betydning for visse befolkningsgrupper at være medlem af, yder store beløb til politiske partiers presse og agitation, uanset at disse foreninger rummer medlemmer af alle politiske afskygninger. Jeg må måske tilføje, at det har vist ikke mindst forslagsstillerne her særdeles indgående kendskab til.

Der trænger efter vort skøn til at blive ryddet op i alt dette, og det radikale venstre tilråder derfor, at der nu på den foranledning, dette forslag giver, bliver taget fat på sagen. Det vil være naturligt, at der ned sættes et udvalg til behandling af forslaget i forbindelse med problemerne over en bredere front, således som jeg her har omtalt dem, således at de forhold, der står i forbindelse med det rejste spørgsmål, kan blive undersøgt. Ordførerens udtalelser her i dag viser også ganske tydeligt, at dette vil være den rigtige fremgangsmåde. Man må så på grundlag heraf søge frem til en tilstand, hvor ingen borger, for hvem det er en økonomisk nødvendighed at være medlem af en bestemt forening, derigennem tvinges til at yde støtte til sine politiske modstandere.

Hermed skal jeg anbefale en sådan udvalgsbehandling.

Alfred Jensen: De to ordførere for forslagsstillerne har i dag gentagne gange understreget, at forslaget sigter langt videre end til handels- og kontorfunktionærerne. Så må man nok spørge, hvorfor udgangspunktet er afskedigelsen på Aarhus kommunehospital, hvorfor man ikke har taget et andet udgangspunkt. Jeg må videre have lov til at spørge, hvorfor man begyndte med at rejse sagen vedrørende den overenskomst, finansministeren i fjor sommer havde afsluttet med handels- og kontorfunktionærforbundet. Havde det ikke været rimeligere, hvis man sigtede videre, at starte med Klaksvigsagen? Hvis det virkelig drejer sig om at komme organisationstvangen til livs, ville det være mere nærliggende, at der var taget fat på sager af denne art.

Selve afskedigelsen i Aarhus synes ikke velegnet, og ordvalget her på talerstolen, hvor man den ene gang efter den anden taler om „organisationsmisbrug“ i forbindelse med denne afskedigelse, er jo i allerhøjeste grad overdrevent, hvis ikke det er misbrug af ord. De, der har fulgt sagen, vil vide, at det forholder sig, som det ærede medlem hr. Carl P. Jensen nu har refereret, og der kan derfor ikke være tale om organisationsmisbrug. Der kan være tale om, hvorvidt man fra kommunens side har optrådt korrekt eller ikke korrekt, men som udgangspunkt, som motivering for en lovgivning af denne art egner denne sag sig absolut ikke.

Man får den opfattelse, at det her ikke alene drejer sig om at komme handels- og kontorfunktionærforbundet til livs, men lønarbejdernes organisationer i det hele taget. Jeg ved vel, at man har begrænset sig til stat og kommune, men det er klart, at det er det mest taknemlige felt at sætte ind på. Der spekuleres i det mishag, man føler, når der sker et indgreb i ens personlige frihed, og det er klart, at der er en sådan utilfredshed, men forslagsstillerne skal dog ikke gå rundt i den vildfarelse, at den værste tvang, de, der må arbejde for løn, er udsat for, er tvangen fra de faglige orga-

[Alfred Jensen.]

nisationer. Nej, den tvang og vilkårlighed, de oftest er udsat for, er den, der udøves fra arbejdsgivernes side. Her må man føje til, at selvom der i reglen er mere betryggende forhold, hvor det er stat og kommune, der kontraherer med arbejderne, er misbrug og overgreb heller ikke dør ukendte fænomener, og det er vel også årsagen til, at så mange af de arbejdere, der er beskæftiget i stat og kommune, er organiserede. Jeg synes, det har sin store betydning at hæfte sig ved de oplysninger, det ærede medlem hr. Carl P. Jensen gav om organisationsprocenten på en lang række områder, der vel må komme ind under den lovgivning, som forslagsstillerne har ønsket.

Man kan, når man ser på det foreliggende forslag, ikke frigøre sig for den tanke, at det, der her spekuleres i, er at undergrave tilliden til organisationerne. Jeg tror ikke, det vil lykkes at undergrave arbejderens tillid til organisationerne; det vil det ikke, for arbejderne har deres sørgelige erfaringer fra arbejdspladsen og ved, hvordan de ville være stillet, hvis de ikke sluttede sig sammen, hvis de ikke ved gensidig hjælp var i stand til at dæmme op for de vilkårligheder, de ellers ville blive udsat for. Derfor er det indlysende, at hvis arbejdere og funktionærer skal beskyttes mod vilkårlighed, må de have organisationer, og det er vel ikke nogen tilfældighed, at vi har godkendt en konvention herom.

Det er udtryk for, at man erkender, at organisationer er nødvendige. Man gik bare ikke så vidt, som man burde være gået, da vi behandlede sagen, for man burde også have vedtaget en lov, der beskytter faglige tillidsmænd mod forfølgelse. Det gjorde man ikke, og derfor er det muligt for adskillige firmaer at forfølge organisationernes tillidsmænd, og det er også muligt at forhindre, at arbejderne i en række virksomheder organiserer sig.

Jeg drog, dengang disse forslag var til behandling, forholdene i det store handels-
hus Illum frem; dør opretter man kontrakt med den enkelte, som bliver ansat, om, at han ikke må tale med andre om sine løn- og arbejdsvilkår, et forhold, der må være i strid med funktionærlovens bestemmelse om retten til at organisere sig. Men her var der ingen tale om, at den lille skulle

beskyttes; her var der ingen tale om, at den, der skal arbejde for andre, skal sikres personlig frihed, skal sikres mulighed for på betryggende måde at tale med om løn- og arbejdsvilkår. Det er også karakteristisk, at ved andre lejligheder, hvor organisationerne har generet medborgere, da har man ikke givet udtryk for en forargelse som den, der kom til udtryk, da en halvdagsbeskæftiget kontorfunktionær i Aarhus kommune blev afskediget.

Vi behandlede i fjor en uoverensstemmelse mellem landbrugets arbejdsgivere og Dansk Arbejdsmands Forbund. Ved denne lejlighed benyttede ledelsen af Landbrugsrådet sin organisatoriske magt til at lave mejeristrejke. Det var et regulært overgreb mod de mange tusinde husmænd, der har tilsluttet sig mejerierorganisationerne ikke for at støtte storlandbruget i dets kamp mod landarbejderne, men for at de ved bearbejdelsen af mælk skulle opnå de fordele, der er forbundet hermed. Til trods for at husmændene protesterede, var der ingen, som protesterede i den side af salen, hvorfra man nu stiller forslag om at beskytte de personer, som kunne tænkes at få beskæftigelse i stat eller kommune, mod organisationsovergreb, og dog var der dengang tale om overgreb af langt, langt alvorligere karakter.

Jeg kan sige, at den kommunistiske gruppe ikke kan støtte det forslag, der her er fremsat, og ikke ser nogen grund til, at det fremmes. Jeg vil gerne yderligere sige, at heller ikke de momenter, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard føjede til, for os gør det mere nødvendigt, at man behandler disse problemer. Det betyder ikke, at jeg eller mine meningsfæller godkender, at pengene bruges til politiske formål, som vi synes er helt forkerte, men det må være et spørgsmål, man overlader til organisationerne, og det må være organisationernes flertal, der her bestemmer. Det forekommer mig, at der er områder på organisationslivets område, man ikke kan blande sig i, og her er et af dem, og hvis det skal være sådan, at man kan stå i organisationer og blive fri for at bøje sig for de afgørelser, flertallet træffer, og for at tage de følger, der kan komme deraf, så er organisationerne jo ikke meget værd. Det kan selvfølgelig være meget rart, om man kan fritages for at

[Alfred Jensen.]

betale til formål, som synes en uvedkommende, og som man er modstander af. Jeg nærer heller ingen begejstring, når jeg betaler værnescat, men den må jeg betale alligevel, selvom den strider mod min overbevisning og mod mit politiske synspunkt. Jeg vil tro, der er adskillige her i landet, der betaler værnescat med endda større væmmelse, end jeg gør det, nemlig de mange, der beder sig fritaget for at udøve militærtjeneste, fordi det strider mod deres samvittighed og religiøse opfattelse, men dem pålægger man at betale alligevel, så det forekommer mig noget opstyltet, at man nu overfor organisationerne skal foretage en sådan renselsesproces. Så selvom man tager disse momenter med, kan den kommunistiske gruppe ikke anbefale, at man følger forslagsstillernes ønske om en undersøgelse af sagen. Vi er modstandere deraf.

Oluf Pedersen: Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning går ud på, at folketinget skal henstille til regeringen at skaffe sikkerhed for, at de i stat og kommune ansatte personer ikke udsættes for organisationstvæng. Denne henstilling kan jeg på min gruppes vegne anbefale til nærmere overvejelse og udformning i et udvalg, idet vi naturligvis, ligesom da det drejede sig om permanent voldgift, må forbeholde os at se på det resultat, udvalget kommer til, inden vi giver endelig tilslutning.

Da vi i efteråret behandlede en forespørgsel, der angik de statsansatte kontorfunktionærer, var finansministeren straks klar til at sætte en uheldig aftale ud af kraft. Det drejede sig om et krav om tvungen indmeldelse i en arbejdsløshedskasse endog for studenter, der ikke var sikret understøttelse. Her drejer det sig om fru Hansen, der havde indmeldt sig i arbejdsløshedskassen, og jeg forstår godt, at den højtærede indenrigsminister på et spørgsmål herom i tingets spørgetid den 8. ds. svarede, at efter den begrundelse, der var angivet af den pågældende rådmand i magistraten i Aarhus, fandt ministeren personlig, at afskedigelsen var uheldig, men han havde — og det er måske rigtigt — ingen adgang til at gribe ind overfor det

kommunale selvstyre. Nu er det i dag oplyst, at der bliver tale om et sagsanlæg, og hvis man skal gå ud fra den redegørelse, som økonomi- og arbejdsministeren gav, vil jeg mene, at denne opsigelse vil blive anset for ugyldig. Men iøvrigt er dette i nogen grad klare med deres rådmand. Jeg har andetsteds i landet set, at et styre, der bar sig sådan ad, blev sat på porten.

Der er imidlertid også andre problemer i denne forbindelse. Medlemsskabet af arbejdsløhedskassen kan have en fornuftig begrundelse, men jeg synes ikke om, at det skal være et krav. Der er dog her i tinget vedtaget en række love, også med stemmer fra det radikale venstre, venstre og det konservative folkeparti, gående ud på at give fortrinsret til de arbejdsløhedsforsikrede.

Hvad angår selve spørgsmålet om arbejdsløhedskasserne, var der under krigen nedsat et udvalg vedrørende denne side af den sociale lovgivning, og her var der enighed om, at man ikke for at være forsikret nødvendigvis skulle være medlem af den politiske fagforening; der var tillige enighed om, at det højeste overkontingent for at være i arbejdsløhedskassen, selvom man ikke var medlem af fagforeningen, skulle være en trediedel af det almindelige kontingent. Når man overhovedet i udvalget gik med til et forhøjet kontingent, var det begrundet i det, der blev anført vedrørende administrationsomkostningerne og den forholdsvise mindre risiko, der var for medlemmer af fagforeningen, fordi det for fagforeningsmedlemmer var obligatorisk at stå i arbejdsløhedskassen. Det var det, man dengang fra alle sider affandt sig med, og det står antagelig ved magt endnu.

Vor principielle stilling til alt dette gav jeg udtryk for den 28. oktober 1955. Vi er imod, at borgerne tvinges ind i organisationer. Arbejderne skal have deres organisationsret, men der skal ikke være organisationstvæng. Hvad der gælder for fagforeningerne, må også gælde for arbejdsgiverforeningen. Det gælder også mange andre foreninger.

Jeg er enig i den betragtning, der er fremsat her i dag, at der her i landet er altfor meget organisationsvælde; jeg husker også

[Oluf Pedersen.]

kravet om at hælde mælken i rendestenen, som i sin tid blev stillet som organisationskrav.

Når disse problemer nu er taget op, kan jeg ikke undlade at henstille, at man i det udvalg, der formentlig bliver nedsat, overvejer også visse andre ting, herunder de politiske partiers afhængighed af organisationerne gennem tilskud fra disse. Retsforbundet kan sige sig fri, og jeg tror også, det gælder det radikale venstre. De to partier er selvhjulpne, de må klare sig med frivillige bidrag og gaver, men de store partier kan ikke nøjes med bidrag fra deres egne meningsfæller. Også modstanderne bliver tvangsindlagt til gennem organisationerne at give bidrag til venstre og det konservative parti. Alle medlemmer af fagforeninger skal betale til „Social-Demokraten“, der åbenbart trænger til det, og arbejdsgiverne skal vel støtte „Dagens Nyheder“ — det siger man i alt fald, og det er ikke afkræftet her. Skulle det være forkert, beder jeg om, at man siger til. Det kunne være rart at vide, hvad det koster for „Social-Demokraten“'s vedkommende; jeg antager, efter hvad jeg har fået oplyst, at det drejer sig om et beløb på mellem 1 mill. og 2 mill. kr. Hvor meget „Dagens Nyheder“ koster, ved jeg ikke, men det kunne også være rart at få det at vide. Jeg mener nemlig, at alle disse problemer vedkommer den offentlige velanstændighed. Det er dog et spørgsmål, der vedrører os alle, hvis det virkelig er rigtigt, at venstre og de konservative får penge fra Industrirådet, og det kan ikke undgås, at der er nogen, som siger, det er derfor, vi skal plyndres gennem told. Man kan måske sige, at så får socialdemokraterne muligvis også tilskud fra Industrirådet. Det ved jeg ikke, men de har åbenbart prøvet på at gøre sig fortjent til det — det er der noget der tyder på. Der er vel ingen, der tror, at der ingen forbindelse er mellem disse forhold, og derfor henstiller jeg, at man giver ren besked, hvis man tør. Det spørgsmål må klares i udvalget, inden vi kan tage stilling til det foreliggende problem. Vil man sige: det kommer ikke jer andre ved, så må jeg protestere.

I 1952 krævede det ærede medlem hr. Tholstrup i Industriforeningen nærmere

besked om, hvad de 400 000 kr., der gik til agitation m. m., blev brugt til. Det blev nægtet ham. Han skulle altså, til trods for at han ikke vidste, hvad pengene gik til, tvinges til at betale til denne agitation. I marts 1953 blev spørgsmålet rejst her i tinget af det daværende medlem Hans Hansen (Rørby) overfor det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen svarede da: det er fri fantasi, at venstre får 400 000 kr. fra Industrirådet. Det havde Hans Hansen (Rørby) nu ikke påstået; der var ydet 400 000 kr. af Industrirådet, og der var vel ingen, der troede, at venstre skulle have al lammetegen.

Der var ingen betingelser knyttet til ydelsen, hævdede det ærede medlem hr. Erik Eriksen; der var ikke tale om bestikelse, sagde det ærede medlem, og det var der vel heller ingen der påstod. Men om man fik tilskud eller ikke, blev der ikke givet svar på. Ved et møde i Vesløs hævdede næstformanden for venstre, hr. Axel Kristensen, at det var ikke rigtigt, at venstre havde fået 400 000 kr. Han sagde: vi har ikke fået 400 000 kr., og vi får heller ikke et årligt beløb. Han tilstod dog altså, at de fik penge, og det blev oven i købet refereret offentligt i hans eget partiblads. Altså, de får penge, men ikke 400 000 kr. og ikke et årligt beløb, og så er det, jeg spørger: Hvordan forholder det sig egentlig? Jeg kan ikke lade være med at sige, at såvidt jeg husker, var det ikke alene i 1952, man fik de 400 000 kr., men det var også netop i 1952, vi fik venstres og det konservative folkepartis fælles toldlovsforslag med 52 mill. kr.s toldforhøjelse, deraf 25 mill. kr. i tekstiltold.

Altså, når det ligger sådan og sagen er draget offentligt frem, bør de to partier give en redegørelse for, hvordan det er gået til, og hvorledes det forholder sig: om de har fået penge, hvor mange de har fået, og om de fortsat får tilskud, og hvad meningen er med det. Jeg synes, der er god grund til at tage disse spørgsmål op netop i forbindelse med det problem, der foreligger her. Vi skal ikke lade os nøje med en afledningsmanøvre, hvorved man undgår at beskæftige sig med det store problem, at de organiserede betaler for varetagelsen af deres særinteresser.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har foreslået, at denne sag henvises til et udvalg. Det har jeg ikke noget imod. Det forekommer mig, at den debat, der er ført her, har bekræftet, hvad jeg sagde om, hvor vanskeligt og kompliceret et problem vi her har at gøre med, vanskeligt og kompliceret både i forvaltningsretlig og i arbejdsretlig henseende. Der er faktisk ingen, der søger at benægte, at kollektivoverenskomster er et nødvendigt led i arbejdslivets organisering i vort demokratiske samfund, og det fører selvfølgelig med sig, at faglige organisationer er lige så nødvendige og i lige så høj grad har en samfundsmæssig betydning. Jeg tror heller ikke, nogen vil benægte, at disse faglige organisationer i almindelighed virker til beskyttelse for den enkelte arbejders og den enkelte funktionærs ret og frihed.

Spørgsmålet er så blot, om der i tilfælde, hvor det er en offentlig virksomhed, der indgår en kollektiv overenskomst, gives andre regler, end hvor det er en privat virksomhed, der indgår en kollektiv overenskomst. Skal en kollektiv overenskomst, indgået af en offentlig virksomhed, have et andet indhold, end hvis det var en privat virksomhed af nogenlunde tilsvarende karakter, der indgik overenskomsten?

Det er et spørgsmål, som lyder uhyre enkelt. Man skulle tro, det var forfærdelig nemt at besvare det, men hele debatten her har vist, at det faktisk berører en lang række uhyre komplicerede problemer, og det må være rigtigt, at der, inden man skrider til en afgørelse af sagen, finder en undersøgelse af disse problemer sted. Jeg for mit vedkommende vil finde, at det er en naturlig metode at lade denne undersøgelse finde sted i et udvalg, og jeg skal gerne medvirke til oplysning af sagen i det omfang, det måtte ønskes i udvalget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Sørensens): Jeg har et par enkelte bemærkninger til det ærede medlem hr. Carl P. Jensen. Jeg kunne ikke rigtig — fejlen er måske min — finde ud af hans argumentation. På den ene side forklarer det ærede medlem og understreger stærkt, hvorledes organiserede og uorganiserede kan græsse side om side, og mange steder var de uorganiseredes

antal op til $\frac{1}{4}$ af de på stedet beskæftigede personer, og det gik meget godt, sagde det ærede medlem.

Hvis den tankegang føres videre til det eksempel, på grundlag af hvilket sagen her er rejst, lyder det uhyre mærkeligt, at det ærede medlem med denne konklusion som indledning begynder med at forklare os, at det er ganske naturligt at tolerere, at en medarbejder ved Aarhus kommune bliver behandlet på den måde, som det er sket.

Jeg synes jo nok, at det er et stift stykke. Jeg vil gerne citere — det høje ting har ved tidligere lejlighed fået det citeret, men jeg vil gerne gentage det med den højtærede formands tilladelse — det brev, som fagorganisationen sendte til fru Hansen; det er godt at få forstand af. Der skrives:

„Vi undlader dog ikke at meddele, at vi, såfremt vi ikke inden 8 dage får den nævnte indmeldelse, agter at anmode magistratens 3. afdeling om at opsigte Dem fra Deres stilling, da vi ikke kan tolerere, at De arbejder ved kommunen og ikke er organiseret.“

Det er forsåvidt spørgsmålet i sin nøddeskal. Hvad ved vi andre om, hvor mange enkeltpersoner her i landet der har været udsat for det samme? Hvad ved vi om, hvorvidt disse personer har haft kræfter til at stå imod en tvang og et angreb af denne art, som funktionæren i Aarhus gjorde det? Jeg beder det høje ting tage det med i sine betragtninger og overvejelser. Jeg spørger direkte det ærede medlem hr. Carl P. Jensen: Har jeg ret i, når jeg opfatter det ærede medlems indlæg således, at denne arbejdsform med hensyn til organisationernes hvervning af medlemmer godkendes af det ærede medlem? Så må jeg rigtignok sige, at så antager spørgsmålet en alvorligere karakter. Jeg skal ikke nægte, at jeg havde tænkt mig at høre helt andre toner fra det største partis ordfører her i dag, men herfra gives der fuld accept af denne fremgangsmåde overfor en medarbejder, beskæftiget i en af landets største kommuner. Der er ikke nogen som helst tvivl om, at man mener, denne fremgangsmåde er rigtig og åbenbart anbefalelsesværdig overfor lignende personer. Således ligger problemet for forslagsstillerne.

Jeg savner en lille smule støtte fra de

[Poul Sørensen.]

ærede medlemmer hr. Bertel Dahlgaard og hr. Oluf Pedersen. Jeg kunne simpelthen ikke rigtig finde ud af, om de var lidt fornærmede over, at spørgsmålet var sat på dagsordenen. Jeg bemærkede mig, at der var andre ting, som også skulle forhandles. Dem er de ærede medlemmer i stand til at bringe frem, hvis det bliver en kendsgerning med det udvalg, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ønskede. Jeg accepterer denne tanke, men jeg tør nok sige, at klar og tydelig tale mod den fremgangsmåde, som man her har bragt i anvendelse, hørte jeg ikke fra de ærede medlemmer. Jeg tror, man gør klogt i at lytte til, hvorledes befolkningen ser på denne sag.

Overfor det ærede medlem hr. Carl P. Jensen skal jeg gerne gentage, hvad jeg tidligere har sagt, at vi er os bevidst, at en lovgivning af den art, vi foreslår, vil ramme andre. Jeg troede, jeg havde sagt det tydeligt nok i mit første indlæg, men jeg gentager det her: det er os bevidst, at det kan komme til at ramme andre. Men da vi betragter det som ganske nødvendigt at opretholde individets frie selvstændighed overfor statsmagten, overfor de offentlige myndigheder, må vi tage det med — deri har det ærede medlem ganske ret.

Til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard skal jeg sige, at vi accepterer det ærede medlems forslag om en udvalgsbehandling, hvor alle disse ting kan drøftes. Jeg har sagt og skal gerne gentage det her, at vi, der har stillet forslaget, har set i øjnene, at det vil være vanskeligt, overordentlig vanskeligt, at få den rette lovgivning igennem, således at den rammer det, der skal rammes. Derfor har vi givet vort forslag den form, det har fået, og på den måde beder vi altså om centraladministrationens bistand. Vi er ganske klar over, hvilke vanskeligheder vi skal igennem, inden vi kommer til vejs ende. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det er ikke centraladministrationen, forslaget er rettet till!). Nej, men såvidt jeg erindrer, er det regeringen, der har centraladministrationen til sin rådighed, og den ulighed i arbejdsvilkårene, der er mellem regeringspartiet og oppositionen, ligger klart for enhver. (*Stats-*

og udenrigsministeren [H. C. Hansen]: Nej!). Jeg tror, den højtærede statsminister ved nærmere overvejelse vil komme til samme resultat som jeg: at den indsigt og viden, centraladministrationen sidder inde med på mangfoldige områder, er nødvendig, når man vil have udformet et lovforslag, således som vi ønsker det.

Men alt dette er for så vidt udenomsværker. Jeg har forstået, at socialdemokratiet og dets ordfører anerkender den fremgangsmåde, man har anvendt i Aarhus, og stiller sig bag den faglige organisations arbejds-metode. Heroverfor har vi stillet vort forslag. Det vil selvfølgelig være en tilfredsstillelse for os — og vi håber og tror, der kan skabes flertal i tinget derfor — om denne sag kan løses således, at vi ikke idelig skal farte rundt og undersøge, hvilke lovbestemmelser der dækker eller ikke dækker forholdet. Lad os een gang for alle få gennemført en lovgivning, som fastsætter de rettigheder og pligter, der må gælde for på den ene side individerne, på den anden side staten og kommunerne.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg synes, det er en fortrinlig tanke at lade denne sag gå i udvalg. Da det ærede medlem har blandet centraladministrationen ind i diskussionen, vil jeg gerne sige, at i al den tid, jeg har haft med minister-virksomhed at gøre — det gælder sikkert også den tid, det ærede medlem har haft det — har det været sådan, at hvis et medlem af tinget eller et parti har ønsket at betjene sig af centraladministrationen for at få teknisk bistand til udarbejdelse af et eller andet lovgivningsarbejdet vedrørende, er denne bistand altid blevet ydet.

Carl P. Jensen: Jeg konstaterer, at de direkte spørgsmål, jeg har stillet, stadigvæk kun er besvaret på en, forekommer det mig, ret ulden måde. Jeg har nævnt ganske bestemte erhverv, og deroverfor siger det ærede medlem hr. Poul Sørensen, at han er helt klar over, at en lovgivning på dette område kan ramme andre. Ja, andre end H. og K., andre lønmodtagerorganisationer, men de enkelte erhverv, jeg nævnte her fra talerstolen, gled det ærede medlem udenom. Når det ærede medlem siger, at han ikke

[Carl P. Jensen.]

opfattede, hvad jeg sagde, og at fejlen vel måtte være det ærede medlems egen, fordi han ikke kunne forstå, hvad jeg sagde, så har jeg egentlig ikke meget at føje til. Jeg vil dog gerne gentage, hvad jeg sagde, at episoden i Aarhus var en episode. Det ærede medlem henviser til det tidligere citerede brev, som indeholdt en trusel om, at der i løbet af 8 dage ville ske det og det. Dette brev blev afsendt den 29. september, og der skete intet, før man nåede hen i februar måned. End ikke den indmeldelse, man havde krævet i løbet af 8 dage, fik man indenfor fristen; den fandt først sted den 31. oktober.

Det ærede medlem siger, han har forstået, at jeg er enig i den fremgangsmåde, der er anvendt, endnu inden det ærede medlem har hørt, hvad jeg har at sige derom; når det ærede medlem ikke har forstået, hvad jeg tidligere har sagt, er det vel nok en lidt for hastig konklusion at drage. Jeg skal da sige, at jeg ikke er enig i den fremgangsmåde, der er anvendt. Det har H. og K.s organisation i og for sig heller ikke været. Det fremgår med al tydelighed af mine udtalelser, at sagen opstod på foranledning af den reaktion, som kom fra de øvrige ved hospitalet beskæftigede arbejdere.

Når man taler om den slags reaktioner, om udslag af sådanne spontane følelser, drager jeg en parallel med det overgreb, der skete fra landbrugets side — jeg tænker på episoden med mælken, der blev hældt i grøften. Her kunne jeg så spørge, om landbrugets organisationer var enige i dette. Jeg tror, alle ville stå op og sige, at det er man skam ikke enig i, men det er den slags, der kan ske i kampens hede. Nu ved jeg godt, at man ikke har taget afstand fra det, og deri kan naturligvis ligge, at man er enig ... (Afbrydelse af *Erik Eriksen*) ... Så beklager jeg, hvis jeg har draget en forkert slutning.

I en sag som den her foreliggende ville jeg i al stilhed have appelleret til vedkommende kvindelige arbejders moral, hvis jeg havde kunnet finde ind til den. Det er det, man gør på andre arbejdspladser; det er det, der er årsagen til, at gruppen af uorganiserede arbejdere bliver mindre og gruppen af organiserede bliver større.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen

talte om, at der var andre faktorer end venstre og de konservative, som var interesseret i dette problem. Ja, det er muligt, men det er næppe den kreds, man fra den side meget ofte betegner som sine venner, for de ønsker sikkert ikke, at deres organisationsproblem skal komme i søgelyset, hvad dog næppe kan undgås, efter at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har stillet forslag om at henvise hele spørgsmålet til udvalgsbehandling, for så kommer disse problemer vel også frem.

Må jeg endelig spørge det ærede medlem hr. Henry Christensen, hvad han mener, når han taler om de særlig mange, der har følt problemet; og hvad berettiger det ærede medlem til at bruge udtrykket „organisationstvang i kolossalt omfang“, når han kun nævner denne ene episode oven fra Aarhus? Der forekommer — selvom det måske lyder paradoksalt — også organisationstvang i mere negativ form, d. v. s. krav fra arbejdsgiverne om, at arbejderne skal holde sig udenfor fagforeningerne, og vi har tilmed adskillige eksempler på, at arbejdsgivere kræver sig forelagt dokumentation for, at udmeldelse af de pågældende organisationer er sket. Lad mig i denne forbindelse nævne, at heller ikke indenfor landbrugskredse er dette noget nyt. Så langt tilbage som i oktober 1934 var et æret medlem af det høje ting ude for en form for organisationsforfølgelse, fordi han havde gjort opmærksom på, at slagteriernes arbejdsgiverforening i september 1934 havde udsendt en skrivelse, hvori det hedder — jeg beder om den højt ærede formands tilladelse til et citat:

„Samtidig tillader vi os at henlede slagteriernes opmærksomhed på, at man ved nyansættelse af funktionærer kan stille et bestemt krav om, at vedkommende, for at opnå en eventuel ledig stilling, må forpligte sig til ikke at være medlem af nogen fagforening.“

Det var et citat af en skrivelse, som privat- og andelsslagteriernes arbejdsgiverforening havde udsendt vedrørende ansættelse af handels- og kontorfunktionærer.

Må jeg endelig til slut for en gangs skyld takke det ærede medlem hr. Alfred Jensen for hans udtalelse om, at arbejderne har tillid til de faglige organisationer. Det er, ærede medlem, en tale, der varmer, og som vi

meget sjældent hører fra det ærede medlems parti — og i særdeleshed ikke fra dette partis presse.

Henry Christensen: Det ærede medlem hr. Carl P. Jensen spurgte mig, hvad jeg tænkte på med udtalelsen i mit første indlæg om det kolossale omfang af tilfælde af organisationstvang. Jeg tænkte dermed på den højtærede ministers oplysninger om, at der i betydeligt omfang både indenfor stat og kommune var aftaler og bestemmelser af organisationsmæssig art og karakter, ikke mindst for kommunernes vedkommende, når det drejede sig om løst ansatte. Her har det ærede medlem mit svar på det spørgsmål.

Iøvrigt forstod jeg ikke helt det ærede medlems stilling. Han ville ligesom bakke en lille smule væk fra H. og K. i Aarhus-sagen. Det, der for os må være afgørende at få oplyst, er dette: Finder det ærede medlem det rigtigt, at den retstilstand fremdeles skal kunne eksistere her i landet, at det kan stilles som betingelse for ansættelse i offentlig tjeneste, at man skal være medlem af bestemte organisationer? Finder det ærede medlem virkelig, at man kan fortsætte med en sådan retstilstand, og vil han lægge sit politiske lod i vægtskålen for, at det fremdeles skal være sådan? Det er det spørgsmål, vi har ønsket behandlet i dag.

Jeg har vel mærket mig de udtalelser, som såvel det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard som det ærede medlem hr. Oluf Pedersen fremkom med, men de drejede sig jo ikke først og fremmest om det spørgsmål, vi har rejst. Hvis de ærede medlemmer ønsker andre spørgsmål af organisationsmæssig art drøftet, har de naturligvis al adgang dertil; men det, der for os er væsentligt at få fastslået, er, at det ikke bør være sådan, at der skal kunne stilles disse organisationsmæssige betingelser for, at man kan få ansættelse, få arbejde i det offentlige tjeneste.

Disse bemærkninger gælder også den højtærede minister, der stillede sig tvivlende med hensyn til, om der kan være grund til at sondre mellem aftaler, sluttet med det offentlige, og andre, private aftaler. Naturligvis kan der det. Der er vilkår og krav, som det offentlige ikke kan stille, men som parterne i det frie arbejdsmarked måske

kan aftale. Det burde efter min opfattelse stå helt klart, at der er al mulig grund til at skelne her.

Jeg vil nødig have, at denne debat skulle gå til ende, uden at vi i hvert fald kunne få udtrykt den principielle stilling til det problem, vi har rejst. Jeg opfatter da også den højtærede ministers tilslutning til tanken om nedsættelse af et udvalg som i hvert fald en vis indrømmelse, for det kan vel ikke bare være meningen med nedsættelse af et udvalg, at arbejdet derved skal saboteres. Også jeg kan tilslutte mig forslaget om, at der nedsættes et udvalg, men med den bestemte hensigt, at det skal tjene til, at vi snarest kan nå frem til et resultat.

Bertel Dahlgaard: Det ærede medlem hr. Poul Sørensen brugte det udtryk, at han havde savnet min støtte. Nu ved jeg ikke, hvad det ærede medlem mener dermed; det ærede medlem kan jo ikke regne med min støtte til alle de udtalelser, han fremkommer med fra tid til anden — heller ikke i dag. Men når det ærede medlem ikke synes at være klar over den stilling, vi har indtaget, skulle man jo tro, at det ærede medlem havde været udenfor salen, medens jeg talte.

Jeg må måske rekapitulere. Jeg har udtalt, at det radikale venstre mener, at afskedigelsenovre i Aarhus er et brud på den allerede bestående retstilstand. Jeg har udtalt, at alle misbrug af organisationsmagten nu skal klarlægges og konsekvenserne drages deraf, men jeg beder det ærede medlem lægge mærke til, at jeg siger: *alle*. Man kan efter min mening ikke fremsætte det forslag, som de ærede medlemmer her har fremsat, samtidig med at man tilhører partier, der modtager meget store beløb — vel seksoifrede tal — fra foreninger, hvis medlemmer af økonomiske grunde nødvendigvis må være medlemmer af disse foreninger, hvorigennem de kommer til at betale til deres politiske modstandere indenfor de ærede partier. Det håber jeg det ærede medlem vil være enig med mig i.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen mente, at det, jeg her havde sagt, ikke drejede sig om den foreliggende sag. Nej, det gjorde det ikke, men jeg havde i og for sig heller ikke ventet, at det ærede medlems parti havde fremsat et forslag gående

[Bertel Dahlgaard.]

ud på, at partiet ikke måtte modtage økonomisk støtte fra sådanne foreninger. Det spørgsmål, der er rejst her i dag, drejer sig om organisationstvang; det spørgsmål, som ikke er rejst, men som jeg ønsker behandlet samtidig, drejer sig om anvendelsen af organisationsmagten til at tvinge danske borgere til at betale til deres politiske modstandere.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Oluf Pedersen, at de problemer, han på samme måde som jeg fremdrog, sikkert vil blive særdeles grundigt behandlet i det udvalg, der nu bliver nedsat. Jeg går ud fra, at de ærede partier er enige deri; jeg har i og for sig grund til at tro det. Den højtærede statsminister var jo forleden sammen med det ærede medlem hr. Erik Eriksen til en komsammen i Venstres Ungdom. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen udtalte der i anledning af en tale, jeg havde holdt i Hillerød, og som indeholdt nøjagtigt det samme som det, jeg har fremført her i tinget i dag — jeg beder om formandens tilladelse til et citat — følgende:

„H. C. Hansens og min fælles ven, Bertel Dahlgaard, har forleden holdt en fortræffelig tale i Hillerød, der ikke kunne være holdt bedre af en venstremand.“

Det er jeg også overbevist om! Derfor må jeg gå ud fra, at det ærede medlem er enig i, at de problemer, jeg fremdrog i Hillerød, og som jeg har fremdraget her i dag, nu skal grundigt undersøges, så at intet forbliver skjult for offentligheden, og vi vil herved også komme bort fra den ensidighed, det foreliggende forslag er udtryk for, og komme ind på det område, de to ærede partier er impliceret i.

Alfred Jensen: Ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Poul Sørensen, har endnu en gang bekræftet, at det er H. og K., at det er arbejdernes organisationer, man er ude efter. Det kom tydeligt frem, da det ærede medlem begyndte at tale om sagen fra Aarhus og knyttede kom-

mentarer til det ærede medlem hr. Carl P. Jensens bemærkninger om denne sag. Det ærede medlem hr. Poul Sørensen sagde hertil: Hvad ved vi om, hvor mange der har bøjet sig for tvangen? Man har indtryk af, at det faktisk løb det ærede medlem koldt ned ad ryggen ved tanken om, hvor mange der kunne være blevet tvunget. Det er ret besynderligt, at det netop var H. og K., interessen samlede sig om, at det ikke var læger eller andre, der blev draget ind i diskussionen. Det er jo også ret karakteristisk, at de eksempler, jeg den ene gang efter den anden har nævnt på overgreb mod arbejdere fra et firmas side, ikke gør spor indtryk på det ærede medlem; det foreligger ikke oplyst, at det løb det ærede medlem koldt ned ad ryggen ved tanken om, at man hindrer personalet i de store varehuse i at organisere sig og dermed opnå betryggende overenskomstmæssige og lønmæssige forhold. Det løber ikke det ærede medlem koldt ned ad ryggen, når vi taler om, at kvindelige arbejdere, der ikke kan holde tempoet, bliver arbejdsløse og kastes ud af virksomheden; så er man kold og følelsesløs, så spores der ikke nogen menneskelige følelser.

Det er på denne baggrund, jeg må have ret til at sige, at forslaget skal tjene til at gøre organisationerne upopulære; derfor sætter man ind dér, hvor man mener det svageste punkt er, men jeg tror som sagt ikke, man vil få held i disse bestræbelser. Det var derfor, jeg fremkom med de bemærkninger, der varmede det ærede medlem hr. Carl P. Jensen så meget, og det kan jeg naturligvis kun være tilfreds med. Men jeg blev noget bekymret, da det ærede medlem sagde, at han ikke i „Land og Folk“ kunne se, at kommunisterne havde tillid til arbejderorganisationerne. Det fremgår ellers ganske tydeligt af bladet, og det fremgår af alle de taler, vi kommunister holder, også af de taler, jeg har holdt her i Folketinget om organisationsspørgsmål, om beskyttelse af arbejdere og tjenestemænd. Det, som måske kan give det ærede medlem

[Alfred Jensen.]

anledning til den bemærkning, han fremkom med, er min mistillid til den måde, hvorpå man benytter organisationerne, den politik, der lægges for dagen. Den mistillid gav jeg forøvrigt også udtryk for her i dag, men det forbigik måske det ærede medlems opmærksomhed. Jeg fremhævede, at jeg ikke billiger den måde, hvorpå man bruger sin magt til at bevilge midler til en politik, som jeg ingen tillid har til, som jeg er modstander af. Den lille dråbe malurt må det ærede medlem tage med.

Løvrigt synes jeg, at der ved en lejlighed som denne er megen grund til, at vi, der har tillid til organisationstanken, og som forstår betydningen deraf, står sammen mod de anslag, der føres frem mod organisationerne. Det er vist mere nødvendigt end at fremkomme med spydigheder og spidsfindigheder.

Oluf Pedersen: Intet er mere misforstået end det ærede medlem hr. Alfred Jensens slutbemærkning om, at vi skulle være imod organisationerne. Nej, vi er imod misbrug af organisationerne. Vi er imod, at folk tvinges ind i organisationerne; vi mener, at det bør være frivilligt, om man vil være medlem, og det gav jeg også udtryk for i mit første indlæg. Jeg anbefalede, at man i Aarhus skilte sig af med det bystyre, som havde forårsaget det skete; stærkere kunne det vel i og for sig ikke siges. Noget andet er, at det jo drejer sig om kommunestyre, og at det ville være naturligt, om ikke mindst de konservative viste, at de magtede noget, ved at sørge for at få styret ændret i Aarhus. Ellers må andre tage fat.

Jeg mener, at man bør ikke tolerere det, der er sket; det har jeg sagt, og jeg føjede til, at jeg heller ikke — efter det, der er oplyst her — troede, at det kunne stå for en domstols prøvelse, men at det ville blive kendt ulovligt. Hvis det er sådan, at det i forvejen er ulovligt, vil det se underligt ud at vedtage en ny lov, der gør det ulovligt en gang til. Det er dog ikke nødvendigt. Jeg gav også tilslutning til, at der skulle nedsættes et udvalg til nærmere udformning af forslaget, idet jeg selvfølgelig måtte tage forbehold overfor udformningen. Jeg forstår imidlertid, at regeringen ikke er slet

så afvisende som til at begynde med; ja, selv det ærede medlem hr. Carl P. Jensen var kommet lidt ned på jorden med sine sidste bemærkninger.

Organisationstvangen er imidlertid efter mit skøn langt mere omfattende, og jeg vil nødig have, at man skal tro, at hvis man nu vedtager det foreliggende forslag, er der sket noget meget stort. Nej, det er meget, meget værre, hvad der sker ved, at organisationerne støtter med penge. Derfor er det, jeg igen spørger: Hvordan forholder det sig med de penge, som det offentligt er hævdet — det er påstået her i tinget gang på gang — at Industrirådet har givet til venstre og det konservative folkeparti? Hvorfor svarer man ikke? Enten må man svare, at det er et spørgsmål, som ikke kommer os andre ved, og som ikke vedrører offentligheden — det kunne man jo svare — eller også må man give oplysninger om, hvad det i virkeligheden drejer sig om. Jeg spørger stadig: Er det ikke rigtigt, at man fik 400 000 kr. fra Industrirådet netop på samme tidspunkt, som man fremsatte et lovforslag om toldforhøjelse?

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Sørensen): Både det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og det ærede medlem hr. Oluf Pedersen henviste til, at sagen skulle for domstolene og ville finde sin endelige afgørelse dør. Vor tanke — det har jeg understreget — var den, og deri er de ærede medlemmer altså beklagelivis ikke enige, at vi ville standse den idelige diskussion om, hvorvidt den nuværende lovgivning er tilstrækkelig eller ikke. Vi ønsker at tydeliggøre det, så at det klart for alle kan blive slået fast, hvorledes forholdet mellem individ og stat eller kommune er. Jeg beklager, at man ikke, som vi altså ønsker det, vil gå til klaring med det samme.

Jeg vil gerne minde det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard om, at en enig optræden i spørgsmål af denne karakter kan have virkning blot ved en udtalelse i sagen. Det var tilfældet i efteråret, da den høje regering disponerede, længe inden folketinget var trådt sammen. Hvis derfor det ærede medlem havde taget klar stilling i dag,

[Poul Sørensen.]

kunne vi måske have fået sagen ordnet hurtigere, end det nu vil ske.

Jeg har kun een bemærkning til det ærede medlem hr. Carl P. Jensen. Jeg forstår nu, at det ærede medlem ikke er enig i H. og K.s fremgangsmåde i Aarhus, og det kan kun glæde mig, for jeg synes, den har været ganske urimelig; men så vil jeg gerne spørge det ærede medlem: Når det ærede medlem altså erkender, at fremgangsmåden har været af en sådan karakter, at man ikke kan anerkende den, set også udfra det ærede medlems synspunkt, vil det ærede medlem så medvirke til, at funktionæren forbliver i Aarhus kommunes tjeneste, eller er det efter det ærede medlems opfattelse således, at når en sag rejses med midler som dem, der er anvendt i dette tilfælde, skal den enkelte borger bøde for det? Jeg vil være taknemlig for et klart svar på, hvorledes det ærede medlem ser på funktionærens forhold til Aarhus kommune.

(Kort bemærkning).

Carl P. Jensen: Da jeg åbenbart må have meget vanskeligt ved at udtrykke, hvad jeg mener, vil jeg henvise de ærede medlemmer til at læse fortrykket, når det foreligger; deraf vil fremgå min stilling vedrørende dette problem; det kan man jo bruge den kommende weekend til. Når det ærede medlem hr. Henry Christensen taler om organisationsfrihed og spørger, om jeg vil være med til at ændre forholdene her, vil jeg gerne spørge det ærede medlem, om han vil være med til at afskaffe f. eks. medlemspligt i Grosserer-Societetet. Eller vil det ærede medlem være med til at afskaffe den pligt, han selv har til at være medlem af Sagfører-samfundet? Og gælder tilsvarende synspunkter for Dansk Tandlægeforening eller Den almindelige danske Lægeforening, der forbyder sine medlemmer at søge en stilling, så længe den ikke er opslået i deres eget medlemsblad? Eller vil det ærede medlem være med til at ændre de vilkår, hvorunder licitationer finder sted, hvor man forbyder medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening at samarbejde med licitationsdeltagere, der ikke er medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening? Jeg spørger bare.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Må jeg sige til det ærede medlem hr. Poul Sørensen, at han og forslagsstillerne som helhed her i tinget kunne have fremsat lovforslag med hensyn til de områder, hvor de ønsker den gældende lovgivning ændret. Det har de ærede medlemmer ikke gjort; de har stillet forslag til en opfordring til regeringen derom. Denne opfordring skal jeg nok bidrage til bliver behandlet på fuldtud saglig måde i det udvalg, der bliver nedsat, men dette udvalg må samtidig omhandle og behandle og undersøge magtmisbrug også af foreninger, hvori det ærede medlem og hans parti er impliceret. Da det ærede medlem ikke synes at ville svare på spørgsmål, der er stillet fra anden side her i tinget, hvilket jeg ikke skal blande mig i, går jeg ud fra, at han kan give tilsagn om, at alle oplysninger på det område, det her drejer sig om, vil blive givet af ham og hans parti i udvalget.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Sørensen): Jeg vil gerne gentage mit spørgsmål til det ærede medlem hr. Carl P. Jensen. Jeg har forstået det således, at det ærede medlem nu fordømmer eller i hvert tilfælde tager afstand fra den fremgangsmåde, handels- og kontormedhjælperforbundet har fulgt i Aarhus. Men når det er således, er det så ikke rimeligt at spørge den ærede ordfører for landets største parti, hvorvidt han mener, at funktionæren skal jages ud af kommunen eller bevare sin stilling. Når man har anvendt midler, som det ærede medlem ikke kan godkende, synes jeg rigtig nok, man skylder den, det går ud over, i hvert tilfælde en udtalelse om, hvordan man ser på denne side af sagen.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Jeg spørger igen: Er det rigtigt, at man fik 400 000 kr. fra Industrirådet netop i 1952, da vi fik det grimme toldlovsforslag? Hvis man nu ikke vil svare på det, så spørger jeg: Vedrører dette ikke offentligheden?

Hvis der i forvejen er en lov, der forbyder det, der er sket i Aarhus, skal vi vel

[**Oluf Pedersen.**]

ikke lovgive imod det, men vi vil gerne være med til en videregående lovgivning imod organisationstvang. Vi er imidlertid ikke betalt for at være ensidige!

(Kort bemærkning).

Carl P. Jensen: Det ærede medlem hr. Poul Sørensen forsøger nu at skabe et modsætningsforhold mellem mig og H. og K. Jeg har tidligere sagt, at H. og K. ikke har anvendt nogen anden fremgangsmåde, end der kræves, for at den indgåede overenskomst kan overholdes, og at H. og K. ingen andel har i det, der er sket i Aarhus. Jeg har ingen indflydelse på, hvad Aarhus kommune har foretaget sig eller muligvis efter det ærede medlems opfattelse burde foretage sig, og jeg synes også, det er ganske overflødig at spekulere på det, alene af den grund, at der nu er en retssag under opsejling. Jeg går ud fra, at grunden til, at det ærede medlem har stillet spørgsmålet til mig, er, at man ikke har megen fidus til, at den retssag giver bonus.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Det ærede medlem hr. Carl P. Jensen stillede mig nogle spørgsmål om min opfattelse vedrørende en række foreninger og organisationer i forbindelse med spørgsmål om licitation o. s. v. Jeg kan ikke i en kort bemærkning svare på alle disse ting, men jeg gentager, at det må formentlig være tilstrækkeligt, at jeg har den opfattelse, at uanset hvilken art organisation og forening det drejer sig om, bør det ikke kunne stilles som et krav for offentlig ansættelse, at man skal være medlem af den pågældende organisation, forening, eller hvad det drejer sig om. Efter min opfattelse er der en væsensforskel på, hvorvidt den pågældende organisation har en bestemt partipolitisk tilknytning eller ej, og når jeg nu har svaret det ærede medlem, som jeg har, vil han måske tjene mig i at besvare det af mig stillede spørgsmål: Vil det ærede medlem medvirke til, at det ikke fremover kan stilles som vilkår for ansættelse i offentlig tjeneste, at man er medlem af en eller anden organisation?

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Sørensen): Jeg skal kun gentage, hvad jeg allerede har nævnt, fordi jeg finder, at denne sag er så vigtig for den enkelte. Det er klart, at man kan opstille masserne på den ene side og det enkelte individ på den anden side, og så kan man have forskellige meninger om, hvilke skyldige hensyn der er at tage til den enkelte. Baggrunden for denne sag er ønsket om at værne den enkelte. Den medfart, som funktionæren i Aarhus har fået fra handels- og kontormedhjælperorganisationen, tager, forstår jeg nu, den ærede ordfører for socialdemokratiet ikke afstand fra. Jeg tør nok sige, at hvis det skal være udtryk for landets største partis stilling i denne sag, så er der indledt en politisk kamp i spørgsmålet om organisationstvang. Jeg føjer til overfor det ærede medlem, at der ikke er tale om ensidighed her. Det er alle organisationer, der kommer i søgelyset ved den lovgivning, som vi ønsker gennemført efter de retningslinier, vi har talt om her i dag.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Under den tilsvarende debat her i tinget angående statens forhold overfor de organiserede fremdrog det ærede medlem hr. Henry Christensen netop organisationernes støtte til uvedkommende ting. Det gjaldt „Social-Demokraten“. Altså, man har fra den side erkendt, at det er et spørgsmål, der vedrører sagen, som foreligger her, og jeg gentager mit spørgsmål: Er det rigtigt, at man fik 400 000 kr. i 1952, netop på det tidspunkt, da man fremsatte et forslag om told her i tinget? Hvis man ikke vil svare, spørger jeg: Er det da ikke et offentligt anliggende?

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Det ærede medlem hr. Oluf Pedersen kender måske historien om den ene person, der kunne spørge om mere, end syv vise kunne svare på. Jeg vil opfordre det ærede medlem til at stille spørgsmålet til dem, der kan svare på det. Det ærede medlem har jo selv erkendt her, at venstre i hvert fald ikke har fået 400 000 kr. Så kan jeg vel heller ikke besvare det spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Da spørgsmålet tidligere har været fremdraget her i tinget, er jeg da ikke i tvivl om, at det ærede medlem hr. Henry Christensen har fået at vide, hvordan det ligger, altså om det er rigtigt med de 400 000 kr. Jeg tror ikke, at venstre har fået dem allesammen, det sagde jeg udtrykkeligt, men har man fået en del af dem, og hvor meget har da venstre fået? Det er da klart, at man kan forlange, at ledelsen af venstre giver besked om et sådant forhold til partiets medlemmer af tinget, så de kan svare på spørgsmål herom i tinget. Man kan slet ikke være bekendt ikke at give besked.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Bertel Dahlgaard: Jeg foreslår, at sagen henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Sofie Pedersen har meddelt mig, at hun ønsker til ministeren for handel, industri og søfart at stille følgende spørgsmål:

„Har man i handelsministeriet truffet forholdsregler til sikring af det nødvendige brændsel til de forbrugere, der ikke selv har mulighed for at opbevare brændsel ud over få dages forbrug?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 24. februar, kl. 10 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod organisationstvng [af Erik Eriksen, Aksel Møller m. fl.].

2) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om folkebiblioteker.

3) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1954—55.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forhøjelse af prisen på Klasselotteriets lodder m. v.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om visse foranstaltninger til støtte for privatbanerne.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ydelse af ekstraordinær brændselshjælp til arbejdsløshedsforsikrede.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om dyrtidstillæg til arbejdsløse [af Alfred Jensen m. fl.].

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. [af Alfred Jensen m. fl.].

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om særlige ydelser til alders- og invaliderentemodtagere m. fl.

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om et særligt brændseltillæg til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. [af Ragnhild Andersen m. fl.].

11) *Første behandling af:*

Forslag til lov om oprettelse af en stats-skole i Aalborg.

[Formanden.]

12) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til forbedring af den værnepligtige ungdoms forhold [af Ingmar Wagner m. fl.].

Mødet hævet kl. 15⁴⁰.

58. møde.

Fredag den 24. februar kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod organisationstvung [af Erik Eriksen, Aksel Møller m. fl.].

Valgt blev: *Carl P. Jensen, Bundvad, Einer-Jensen, Ove Hansen, Peter Jørgensen, Axel Ivan Pedersen, Gustav Pedersen, Hans Rasmussen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Harald Nielsen, Helga Pedersen, Sønderup, Poul Sørensen, Jørgen Jørgensen (Ulstrup), Aksel Møller og Bertel Dahlgaard.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om folkebiblioteker.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3050).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges med 101 stemmer mod 6.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1954—55.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3050).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 109 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet finansministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om forhøjelse af prisen på Klasselotteriets lodder m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 396, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 285).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredie behandling sattes til forhandling under eet.

Udvalgets ordfører (Mørk): Der er i udvalget opnået enighed om lovforslaget og et mindre omfattende ændringsforslag, som betyder, at der stilles yderligere 1 000 lodder til rådighed for nye kollektioner. I den planlagte samlede udvidelse af loddernes antal med 7 500 sker der dog ingen ændring, idet de 1 000 lodder, der her er tale om, tages fra de 2 000, der var tiltænkt hovedkollektionen; det vil sige, at der udover de efter lovforslagets gennemførelse påtænkte 15 nye kollektioner bliver 5 mere, og disse nye